

Socialutskottets betänkande 2022/23:SoU22

Äldreomsorg

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden, bl.a. med hänvisning till pågående arbete. Motionsyrkandena handlar om äldres rättigheter, äldreomsorgens organisation, äldreomsorgens personal m.m.

I betänkandet finns 45 reservationer (S, SD, V, C, MP).

Behandlade förslag

Cirka 90 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	9
Utskottets överväganden	10
Äldres rättigheter	10
Utskottets ställningstagande	12
Äldreomsorgens organisation	13
Utskottets ställningstagande	21
Äldreomsorgens personal	22
Utskottets ställningstagande	32
Hälsa- och sjukvård inom äldreomsorgen	34
Utskottets ställningstagande	38
Vård och omsorg för personer med demens	39
Utskottets ställningstagande	42
Boendefrågor	43
Utskottets ställningstagande	46
Tillsyn	47
Utskottets ställningstagande	49
E-hälsa och välfärdsteknik	49
Utskottets ställningstagande	51
Anhörigstöd	52
Utskottets ställningstagande	53
Ofrivillig ensamhet bland äldre	54
Utskottets ställningstagande	56
Hälsöförebyggande och fallpreventivt arbete	57
Utskottets ställningstagande	59
Nutrition och måltider	60
Utskottets ställningstagande	63
Reservationer	64
1. Äldres rättigheter, punkt 1 (S, MP)	64
2. Äldres rättigheter, punkt 1 (SD)	64
3. Äldreomsorgens organisation och finansiering, punkt 2 (S)	65
4. Äldreomsorgens organisation och finansiering, punkt 2 (V)	66
5. Äldreomsorgens organisation och finansiering, punkt 2 (C)	66
6. Äldreomsorgens organisation och finansiering, punkt 2 (MP)	67
7. Samordnad individuell plan för äldre, punkt 3 (SD)	68
8. Lagen om valfrihetssystem, punkt 4 (SD, C)	68
9. Avgifter och kostnader, punkt 5 (C)	69
10. Avgifter och kostnader, punkt 5 (MP)	69
11. Beredningsplan, punkt 6 (V)	70
12. Personalkontinuitet och personalens villkor m.m., punkt 7 (S)	70
13. Personalkontinuitet och personalens villkor m.m., punkt 7 (SD)	71
14. Personalkontinuitet och personalens villkor m.m., punkt 7 (C)	72
15. Personalkontinuitet och personalens villkor m.m., punkt 7 (MP)	72
16. Förlängning av Äldreomsorgslyftet, punkt 8 (S, V, MP)	73
17. Språkkrav för personal i äldreomsorgen, punkt 9 (S)	74
18. Övriga kompetensfrågor, punkt 10 (SD)	74
19. Övriga kompetensfrågor, punkt 10 (C, MP)	75
20. Registerkontroll, punkt 11 (SD)	75

21. Hälso- och sjukvård inom äldreomsorgen, punkt 12 (S)	76
22. Hälso- och sjukvård inom äldreomsorgen, punkt 12 (V)	76
23. Hälso- och sjukvård inom äldreomsorgen, punkt 12 (C)	77
24. Hälso- och sjukvård inom äldreomsorgen, punkt 12 (MP)	78
25. Vård och omsorg för personer med demens, punkt 13 (SD)	78
26. Vård och omsorg för personer med demens, punkt 13 (C)	79
27. Boendefrågor, punkt 14 (SD)	80
28. Boendefrågor, punkt 14 (V)	80
29. Boendefrågor, punkt 14 (C)	81
30. Åldersvänliga lokalsamhällen, punkt 15 (S, C, MP)	82
31. Tillsyn, punkt 16 (C)	82
32. E-hälsa och välfärdsteknik, punkt 17 (S)	83
33. E-hälsa och välfärdsteknik, punkt 17 (C)	83
34. E-hälsa och välfärdsteknik, punkt 17 (MP)	84
35. Anhörigstöd, punkt 18 (S)	84
36. Anhörigstöd, punkt 18 (C)	85
37. Anhörigstöd, punkt 18 (MP)	86
38. Ofrivillig ensamhet bland äldre, punkt 19 (C)	86
39. Hälsoförebyggande arbete, punkt 20 (SD)	87
40. Hälsoförebyggande arbete, punkt 20 (V)	87
41. Hälsoförebyggande arbete, punkt 20 (C)	88
42. Hälsoförebyggande arbete, punkt 20 (MP)	88
43. Fallpreventivt arbete, punkt 21 (SD)	89
44. Nutrition och måltider, punkt 22 (SD)	89
45. Nutrition och måltider, punkt 22 (C)	90
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	92
Motioner från allmänna motionstiden 2022/23	92

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Äldres rättigheter

1. Äldres rättigheter

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:314 av Markus Wiechel (SD),

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 1 och 3 samt

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 48.

Reservation 1 (S, MP)

Reservation 2 (SD)

Äldreomsorgens organisation

2. Äldreomsorgens organisation och finansiering

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 1, 9 och 10,

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 28,

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 15 och

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 41 och 45.

Reservation 3 (S)

Reservation 4 (V)

Reservation 5 (C)

Reservation 6 (MP)

3. Samordnad individuell plan för äldre

Riksdagen avslår motion

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 4.

Reservation 7 (SD)

4. Lagen om valfrihetssystem

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:613 av Markus Kallifatides (S),

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 11,

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 2 och

2022/23:1974 av Eva Lindh m.fl. (S).

Reservation 8 (SD, C)

5. Avgifter och kostnader

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:859 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 2 och 3 samt

2022/23:1854 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1–3.

Reservation 9 (C)

Reservation 10 (MP)

6. Beredningsplan

Riksdagen avslår motion

2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 15.

Reservation 11 (V)

Äldreomsorgens personal

7. Personalkontinuitet och personalens villkor m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:696 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S) yrkandena 2 och 3,

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 12, 13 och 16,

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 6 och

2022/23:1289 av Sanna Backeskog och Sanne Lennström (båda S).

Reservation 12 (S)

Reservation 13 (SD)

Reservation 14 (C)

Reservation 15 (MP)

8. Förlängning av Äldreomsorgslyftet

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:696 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S) yrkande 1,

2022/23:2018 av Paula Holmqvist m.fl. (S) och

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 44.

Reservation 16 (S, V, MP)

9. Språkkrav för personal i äldreomsorgen

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1850 av Sten Bergheden (M),

2022/23:2011 av Johanna Rantsi (M) och

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 43.

Reservation 17 (S)

10. Övriga kompetensfrågor

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 40 och

2022/23:957 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 8.

Reservation 18 (SD)

Reservation 19 (C, MP)

11. Registerkontroll

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:67 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) och

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 16 och 17.

*Reservation 20 (SD)**Hälso- och sjukvård inom äldreomsorgen***12. Hälsa- och sjukvård inom äldreomsorgen**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 2, 11 och 14,

2022/23:93 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:313 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1–3 och

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 2–5.

*Reservation 21 (S)**Reservation 22 (V)**Reservation 23 (C)**Reservation 24 (MP)**Vård och omsorg för personer med demens***13. Vård och omsorg för personer med demens**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 24, 25 och 38 samt

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 8.

*Reservation 25 (SD)**Reservation 26 (C)**Boendefrågor***14. Boendefrågor**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 4–8,

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 26 och 35 samt

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 5 och 7.

*Reservation 27 (SD)**Reservation 28 (V)**Reservation 29 (C)***15. Åldersvänliga lokalsamhällen**

Riksdagen avslår motion

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 27.

*Reservation 30 (S, C, MP)**Tillsyn***16. Tillsyn**

Riksdagen avslår motion

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 6.

*Reservation 31 (C)**E-hälsa och välfärdsteknik***17. E-hälsa och välfärdsteknik**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 33 och 36 samt

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 47.

Reservation 32 (S)

Reservation 33 (C)

Reservation 34 (MP)

*Anhörigstöd***18. Anhörigstöd**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 29 och 30 samt

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 46.

Reservation 35 (S)

Reservation 36 (C)

Reservation 37 (MP)

*Ofrivillig ensamhet bland äldre***19. Ofrivillig ensamhet bland äldre**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 27 och

2022/23:1401 av Marie-Louise Hänel Sandström (M).

Reservation 38 (C)

*Hälsoförebyggande och fallpreventivt arbete***20. Hälsförebyggande arbete**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 13,

2022/23:90 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 23,

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 28 och

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 10.

Reservation 39 (SD)

Reservation 40 (V)

Reservation 41 (C)

Reservation 42 (MP)

21. Fallpreventivt arbete

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:313 av Markus Wiechel (SD) yrkande 6 och

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 13.

Reservation 43 (SD)

Nutrition och måltider

22. Nutrition och måltider

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:313 av Markus Wiechel (SD) yrkande 5,

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 34,

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 14 och 15,

2022/23:1336 av Mats Wiking (S) och

2022/23:1852 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2.

Reservation 44 (SD)

Reservation 45 (C)

Stockholm den 9 mars 2023

På socialutskottets vägnar

Christian Carlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Christian Carlsson (KD), Fredrik Lundh Sammeli (S), Linda Lindberg (SD), Johan Hultberg (M), Mikael Dahlgvist (S), Jesper Skalberg Karlsson (M), Anna Vikström (S), Anna-Lena Blomkvist (SD), Gustaf Lantz (S), Malin Höglund (M), Johnny Svedin (SD), Ulrika Westerlund (MP), Carita Boulwén (SD), Karin Sundin (S), Maj Karlsson (V), Christofer Bergenblock (C) och Mauricio Rojas (L).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet ca 90 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23. Motionsyrkandena handlar bl.a. om äldreomsorgens organisation och äldreomsorgens personal.

Förslagen i motionerna finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Äldres rättigheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om äldres rättigheter.
Jämför reservation 1 (S, MP) och 2 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 48 föreslås ett tillkännagivande om en ny äldreomsorgslagstiftning. Motionärerna anser att det är av stor betydelse att den nya regeringen tar utredningens förslag och inkomna remissynpunkter vidare och arbetar fram ett förslag till ny lagstiftning under mandatperioden.

I kommittémotion 2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga att äldreomsorgslagen blir en rättighetslag. I yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör se över möjligheten till en äldreombudsman i kommunerna.

I motion 2022/23:314 av Markus Wiechel (SD) föreslås ett tillkännagivande om att beakta införandet av en nationell äldreombudsman.

Gällande rätt

Omsorgen för äldre och äldre personers rätt till insatser regleras i socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL. Enligt 5 kap. 4 § SoL ska socialtjänstens omsorg om äldre inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (värdegrund). Socialnämnden ska vidare verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra.

Pågående arbete

Målen för omsorgen för äldre

De övergripande målen för omsorgen för äldre är att äldre ska

- kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag
- kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende
- bemötas med respekt
- ha tillgång till god vård och omsorg (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:SoU1, rskr. 2008/09:127)

- erbjudas en jämställd och jämlik vård och omsorg (prop. 2019/20:1, bet. 2019/20:SoU1, rskr. 2019/20:135).

De nationella målen syftar till att tydliggöra det gemensamma åtagandet och att göra det enklare att arbeta i samma riktning och mobilisera gemensamma resurser.

Utredningen om en äldreomsorgslag och stärkt medicinsk kompetens i kommuner

I december 2020 tillsatte regeringen en särskild utredare med uppdrag att föreslå en äldreomsorgslag (S 2020:16, dir. 2020:142). Utredaren skulle även överväga och lämna förslag på hur medicinsk kompetens kan stärkas i verksamheten och – om det behövs – inom den kommunala ledningen. Målet är att få till stånd långsiktiga förutsättningar för äldreomsorgen, tydliggöra äldreomsorgens uppdrag och innehåll samt säkerställa tillgången till god hälso- och sjukvård och medicinsk kompetens inom äldreomsorgen.

I juni 2022 överlämnade utredningen sitt betänkande Nästa steg – Ökad kvalitet och jämlikhet i vård och omsorg för äldre personer (SOU 2022:41) till regeringen. Utredningen föreslår en äldreomsorgslag som kompletterar socialtjänstlagen med särskilda bestämmelser om vård och omsorg för äldre. Den innehåller även bestämmelser om en nationell ordning för kvalitetsutveckling i äldreomsorgen. Utredaren lämnar även förslag på stärkt tillgång till medicinsk kompetens inom äldreomsorgen och på den kommunala ledningsnivån.

Förslaget till äldreomsorgslag ska enligt utredningen komplettera socialtjänstlagen och ange vad som särskilt gäller för äldreomsorgen. Övergripande bestämmelser i socialtjänstlagen ska även i fortsättningen gälla för äldreomsorgen. Utredningen föreslår mål i lagen som är särskilt utformade för äldreomsorgen och dess målgrupper. Utredningen föreslår vidare att äldreomsorgen ska ha ett förebyggande perspektiv och inriktas på att vara hälsofrämjande och stödja funktionsförmåga. Äldreomsorgen ska också vara tillgänglig. Förslaget till äldreomsorgslag innehåller utöver detta bestämmelser om förbättringar när det gäller samordning, delaktighet, individanpassning, information, kontinuitet, trygghet och säkerhet samt kompetens och ledarskap. Lagförslaget innebär även förbättringar för anhöriga och andra närstående samt krav på att även personer på särskilt boende ska kunna få en fast omsorgskontakt. Befintliga bestämmelser om nationella minoriteter, minoritetsspråk och äldreomsorg flyttas till äldreomsorgslagen. Förslaget till lag reglerar också hur uppföljningen ska gå till, både på individnivå och på kommunens nivå, dvs. huvudmannanivå.

Lagen riktar sig särskilt till kommunerna som ansvariga för finansieringen och tillhandhållandet av äldreomsorg. Lagens utformning ger även utrymme för tillitsbaserad styrning med utgångspunkt i medarbetarnas kompetens och professionella omdöme samt för att tillvarata innovationer och utvecklingskraft i verksamheten.

Vidare föreslår utredningen att en förordning om en nationell ordning för kvalitetsutveckling i äldreomsorgen (NOK) kopplas till lagen. Den ska ses som ett stöd och en styrning för kommuner och verksamheter, i syfte att utveckla kvaliteten och uppnå ökad likvärdighet. Utredningen har tagit fram förslag på en struktur för NOK och vilka områden den bör omfatta.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Lokala äldreombudsmän

Stockholms stad har sedan 2016 en egen äldreombudsman. Äldreombudsmannen ska tillsammans med stadens nämnder och bolag, kommunstyrelsens pensionärsråd samt andra myndigheter och frivilligorganisationer arbeta för att äldre personers intressen och rättigheter ska tas till vara (KFS 2016:03, Instruktion för Stockholms stads äldreombudsman, ÄO).

Äldreombudsmannen ska

- verka för att äldre personer i Stockholm har goda levnadsförhållanden samt på en stadsövergripande nivå bevaka äldres intressen och rättigheter inom stadens alla verksamhetsområden
- bidra till att öka kunskapen om äldres situation och behov
- svara för information, rådgivning och omvärldsbevakning.

Liknande äldreombudsmän finns i bl.a. Uppsala och Linköping.

Tidigare riksdagsbehandling

Ett motionsyrkanden om att införa en äldreombudsman behandlades i betänkande 2018/19:SoU13 Äldrefrågor. Motionsyrkandet avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2018/19:69).

Motionsyrkanden om en ny äldreomsorgslag behandlades i betänkande 2020/21:SoU9 Äldrefrågor. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2020/21:216).

Utskottets ställningstagande

Målet för äldrepolitiken är att äldre ska kunna leva ett aktivt liv, ha inflytande i samhället och över sin vardag, kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende, bemötas med respekt och ha tillgång till god vård och omsorg. Den nationella värdegrunden för äldreomsorgen innebär att socialtjänstens omsorg för äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande.

Utskottet kan konstatera att en särskild utredare har haft i uppdrag att bl.a. föreslå en äldreomsorgslag. Utredningen överlämnade sitt betänkande Nästa steg – Ökad kvalitet och jämlikhet i vård och omsorg för äldre personer (SOU 2022:41) till regeringen i juni 2022. Utredningens betänkande bereds inom Regeringskansliet. Mot denna bakgrund anser utskottet inte att riksdagen bör ta några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:927 (SD) yrkande 1

och 2022/23:2061 (S) yrkande 48. Utskottet anser inte heller att något initiativ från riksdagen är nödvändigt med anledning av motionerna 2022/23:314 (SD) och 2022/23:927 (SD) yrkande 3 om inrättande av en äldreombudsman. Motionsyrkandena bör avslås.

Äldreomsorgens organisation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. äldreomsorgens organisation och finansiering samt lagen om valfrihet.

Jämför reservation 3 (S), 4 (V), 5 (C), 6 (MP), 7 (SD), 8 (SD, C), 9 (C), 10 (MP) och 11 (V).

Motionerna

Äldreomsorgens organisation och finansiering

I kommittémotion 2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 41 föreslås ett tillkännagivande om framtidens äldreomsorg. Motionärerna anser att regeringen bör fortsätta det stora arbetet med att lyfta, trygga och modernisera den svenska äldreomsorgen som påbörjades under den förra valperioden. I yrkande 45 föreslås ett tillkännagivande om utveckling av sektorsbidraget till äldreomsorgen. Motionärerna anser att regeringen vid sin kommande översyn av statsbidragen till äldreomsorgen bör prioritera att utöka det flexibla sektorsbidraget framför andra mer administrativt betungande statsbidrag. Samtidigt bör regeringen ta initiativ till att utveckla formerna för uppföljning.

I kommittémotion 2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen årligen bör återkoppla till riksdagen om hur äldreomsorgen har utvecklats och redogöra för identifierade kommande behov. Det är enligt motionärerna viktigt att det finns en tydlighet kring bemanning och utbildning inom hela landet, för att Sverige ska ha en jämlik äldreomsorg. Det är också enligt motionärerna oerhört viktigt att ha prognoser för framtiden. I yrkande 9 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör genomföra de lagändringar som krävs för att privata vårdbolag som får statligt stöd inte samtidigt ska kunna dela ut bonusar till chefer. I yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkräva statligt stöd till privata vårdbolag vid varje fall av bonusutdelning.

I kommittémotion 2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 28 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör se över hur man kan stärka förutsättningarna för mer evidensbaserad kunskap om effekter av välfärdsinsatser riktade mot äldre.

I kommittémotion 2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 15 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör lägga fram ett

förslag som ger kommuner lagstöd att i ett krisläge och under en begränsad tid kunna neka tillfälligt boende och hemtjänst.

Samordnad individuell plan för äldre

I kommittémotion 2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga att en samordnad individuell plan (SIP) tas fram redan i första kontakten med den äldre. Det skulle enligt motionärerna säkerställa att rätt insatser sätts in från början.

Lagen om valfrihetssystem

I kommittémotion 2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör se över hur LOV (lagen om valfrihetssystem) kan införas för äldreomsorg i landets kommuner.

I kommittémotion 2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 11 föreslås ett tillkännagivande om att se över lagstiftningen för att möjliggöra att samtliga äldre garanteras valfrihet i valet av vårdgivare i hemtjänsten.

I motion 2022/23:613 av Markus Kallifatides (S) föreslås ett tillkännagivande om att överväga en reformering av lagen (2008:962) om valfrihetssystem inom kommunal välfärd.

I motion 2022/23:1974 av Eva Lindh m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att begränsa och ändra reglerna för etableringsrätten samt avskaffa lagen om valfrihetssystem inom de områden där missbruket är som störst.

Avgifter och kostnader

I kommittémotion 2022/23:859 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om tydligare reglering av kommunernas ansvar för pensionärernas levnadsstandard. I yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om en översyn av äldres kostnader och ersättningar.

I motion 2022/23:1854 av Sten Bergheden (M) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheterna och förutsättningarna när det gäller avgifterna inom äldreomsorgen. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheterna och förutsättningarna när det gäller bostadstillägg och avgifter inom äldreomsorgen. I yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om hur man i högre grad kan beakta pensionärernas ekonomiska situation vid hanteringen av avgifter i äldreomsorgen.

Beredskapsplan

I kommittémotion 2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 15 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag på åtgärder som säkerställer att det på varje äldreboende samt inom hemtjänsten i varje kommun finns en beredskapsplan för utbrott av virus och pandemier.

Gällande rätt

Socialtjänstlagen

Omsorgen för äldre och äldre personers rätt till insatser regleras i SoL.

Av 2 kap. 7 § SoL framgår att när den enskilde har behov av insatser både från socialtjänsten och från hälso- och sjukvården ska kommunen tillsammans med regionen upprätta en individuell plan (jfr 16 kap. 4 § hälso- och sjukvårdslagen). Planen ska upprättas om kommunen eller regionen bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda, och om den enskilde samtycker till att den upprättas. Arbetet med planen ska påbörjas utan dröjsmål. Planen ska när det är möjligt upprättas tillsammans med den enskilde. Närstående ska ges möjlighet att delta i arbetet med planen, om det är lämpligt och den enskilde inte motsätter sig det.

Av planen ska det framgå

1. vilka insatser som behövs
2. vilka insatser respektive huvudman ska svara för
3. vilka åtgärder som vidtas av någon annan än kommunen eller regionen
4. vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen.

Bestämmelser om ansvarsfördelning mellan kommuner i fråga om stöd och hjälp enligt SoL finns i 2 a kap. SoL. Av 2 a kap. 6 § SoL följer att när en enskild avser att vistas en kortare tid i en annan kommun än bosättningskommunen och till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom behöver stöd och hjälp för detta, är vistelsekommunen skyldig att på begäran

1. bistå med den utredning som bosättningskommunen behöver för att kunna pröva den enskildes behov av stöd och hjälp
2. verkställa bosättningskommunens beslut.

Vidare följer av 2 a kap. 7 § SoL att om en bosättningskommun har begärt verkställighet enligt 6 § 2, ska bosättningskommunen ersätta vistelsekommunen för verkställighetskostnaderna. Ersättningen ska betalas enligt den ersättningsnivå som bosättningskommunen tillämpar för motsvarande insatser.

Av 3 kap. 3 § SoL följer att insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet, att det för alla uppgifter inom socialtjänsten ska finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet samt att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande ska utvecklas och säkras.

Bestämmelserna om kommunernas rätt att ta ut avgifter inom äldreomsorgen finns i 8 kap. SoL. Enligt 8 kap. 5 § får den enskildes avgifter för hemtjänst och dagverksamhet uppgå till högst en tolfedel av 0,5392 prisbasbelopp per månad, tillsammans med avgifter som avses i 17 kap. 8 § första stycket 1 och 2 hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), förkortad HSL. För en bostad i ett särskilt boende får den enskildes avgifter uppgå till högst en tolfedel av 0,5539 prisbasbelopp per månad.

Enligt 8 kap. 5 § SoL får avgifterna inte uppgå till ett så stort belopp att den enskilde inte förbehålls tillräckliga medel av sitt avgiftsunderlag för sina personliga behov och andra normala levnadskostnader (förbehållsbelopp). När avgifterna fastställs ska kommunen dessutom försäkra sig om att omsorgstagarens eventuella make eller sambo inte drabbas av en oskäligt försämrad ekonomisk situation (8 kap. 6 § SoL).

Lagen om valfrihetssystem

Den 1 januari 2009 infördes lagen (2008:962) om valfrihetssystem, förkortad LOV. Med valfrihetssystem avses enligt denna lag ett förfarande där den enskilde har rätt att välja den leverantör som ska utföra tjänsten och som en upphandlande myndighet godkänt och tecknat kontrakt med. Den upphandlande myndigheten behöver inte tillämpa samma valfrihetssystem inom alla berörda områden (1 kap. 1 §). Av 1 kap 2 § framgår att den upphandlande myndigheten ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt. Den upphandlande myndigheten ska följa principerna om öppenhet, ömsesidigt erkännande och proportionalitet när den tillämpar valfrihetssystem. Av 4 kap 2 § framgår att den upphandlande myndigheten får ställa särskilda sociala, miljömässiga och andra villkor för hur ett kontrakt ska fullgöras. Samtliga villkor ska anges i annonsen om valfrihetssystem eller i förfrågningsunderlaget.

Prisbasbelopp 2023

Enligt Socialstyrelsens meddelandeblad Uppgifter för beräkning av avgifter inom äldre- och funktionshinderomsorgen år 2023 uppgår prisbasbeloppet till 52 500 kronor. Avgiften för hemtjänst, dagverksamhet samt kommunal hälso- och sjukvård och förbrukningsartiklar får per månad uppgå till 2 359 kronor per månad. Avgiften för en bostad i ett särskilt boende, som inte omfattas av hyreslagen får per månad uppgå till 2 423,31 kronor per månad. Det minimibelopp som gäller för ensamstående ska alltid vara lägst 6 470,19 kronor per månad, om inte annat följer av 8 kap. 8 § SoL. Minimibeloppet för var och en av sammanlevande makar och sambor ska vara lägst 5 278,88 kronor per månad.

Pågående arbete

Utvärdering av åtgärderna för att hantera utbrottet av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 – Coronakommissionen

I juni 2020 gav regeringen i uppdrag åt en kommission att utvärdera regeringens, berörda förvaltningsmyndigheters, regionernas och kommunernas åtgärder för att begränsa spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 och spridningens effekter (dir. 2020:74). När det gällde smittspridning inom vård och omsorg för äldre skulle kommissionen bl.a.

utvärdera om det funnits brister i utbildning och kompetens, arbetsorganisation, arbetsmiljö och anställningsförhållanden eller liknande som kan ha försvårat äldreomsorgens förmåga att hantera smittspridningen och lämna de förslag på åtgärder som kommissionens iakttagelser gav anledning till. Kommissionen, som antog namnet Coronakommissionen, överlämnade den 15 december 2020 ett första delbetänkande, Äldreomsorgen under pandemin (SOU 2020:80).

I delbetänkandet gör kommissionen bl.a. bedömningen att en fungerande samordning och samverkan mellan kommuner och regioner är av yttersta vikt om nuvarande ansvarsfördelning ska bestå (s. 246 f.). En god samverkan ställer krav på verktyg och utarbetade kanaler som säkerställer en operationell och kontinuerlig samordning mellan regioner och kommuner där varje aktör förmår se till helheten och investerar i tillräckligt med resurser. Detta kräver enligt kommissionen sannolikt genomgripande förändringar i styrningen av äldreomsorgen inklusive den medicinska vården.

Den 29 oktober 2021 överlämnades det andra delbetänkandet, Sverige under pandemin, volym 1 och 2 (SOU 2021:89). Volym 1 rör smittspridningen och smittskyddet och volym 2 sjukvården och folkhälsan under pandemin. Den 25 februari 2022 överlämnade Coronakommissionen slutbetänkandet Sverige under pandemin, volym 1 och 2 (SOU 2022:10). Volym 1 rör samhällets, företagens och enskildas ekonomi, och volym 2 rör förutsättningar, vägval och utvärdering.

Betänkandena bereds inom Regeringskansliet.

Nationellt kompetenscentrum för äldreomsorg

I december 2021 fick Socialstyrelsen i uppdrag att föreslå hur ett nationellt kompetenscentrum för äldreomsorg kan inrättas och organiseras vid myndigheten (S2021/08232). Kompetenscentrumet ska enligt uppdraget ha en central roll och kännetecknas av ett verksamhetsnära arbete samt tvärfprofessionell samverkan med relevanta aktörer.

I augusti 2022 inrättades Nationellt kompetenscentrum för äldreomsorg som ett nationellt stöd till kommuner och verksamheter och för att utveckla kunskapen om äldreomsorgen. Nationellt kompetenscentrum för äldreomsorg har i uppdrag att

- öka kunskapen om äldreomsorg på nationell nivå
- stödja utveckling och implementering av kunskap och nya arbetssätt på lokal nivå.

Kompetenscentrumet kommer också att arbeta med omvärldsbevakning, bl.a. genom att följa forskningen på området.

Fast omsorgskontakt

Sedan den 1 juli 2022 är kommunerna skyldiga att erbjuda alla som har hemtjänst en fast omsorgskontakt om det inte bedöms vara uppenbart

obehövt. Socialstyrelsen fick i mars 2022 i uppdrag att ta fram en vägledning till aktörer inom hemtjänsten om hur arbetet med fast omsorgskontakt bör planeras och bedrivas (S2022/01824).

Äldreomsorgssatsning

I budgetpropositionen för 2021 föreslog regeringen att kommunerna ska ges ett resurstillskott med 4 000 000 000 kronor årligen fr.o.m. 2021. Det handlar om ett bidrag som fördelas med en fördelningsnyckel och där hänsyn tas till andelen äldre i respektive kommun (prop. 2020/21:1 utg.omr. 9). I december 2020 ställde sig socialutskottet bakom regeringens förslag (bet. 2020/21:SoU1). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2020/21:156).

Av Socialstyrelsens regleringsbrev för 2023 framgår att Socialstyrelsen ska fördela statsbidrag till kommuner i syfte att säkerställa en god vård och omsorg för äldre personer och att de under 2023 får använda 4 000 000 000 kronor för ändamålet (S2022/04810 [delvis]). Medlen får användas utifrån lokala behov för att möjliggöra förbättringar och utveckling av verksamheten. Exempel på utvecklingsområden kan vara förbättrad arbetsmiljö och förbättrade arbetsvillkor, kompetensutveckling, arbete för personcentrerad vård och omsorg för personer med demenssjukdom, att motverka ensamhet bland äldre, att öka personalkontinuiteten, att förbättra samverkan mellan socialtjänsten och den kommunala och regionala hälso- och sjukvården, att förebygga smittspridning, att utveckla stöd till anhörigvårdare samt att utveckla informationssäkerheten och välfärdstekniken inom äldreomsorgen. Om bidraget används inom verksamhetsområden där kommunen har avtal med fristående aktörer ska dessa ha möjlighet att ta del av bidraget. Medlen får användas under perioden den 1 januari 2023–31 december 2023. Socialstyrelsen ska lämna en redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 30 oktober 2024.

Uppföljning och utvärdering av ekonomiskt stöd till äldreomsorgen

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om uppföljning och utvärdering av ekonomiskt stöd till äldreomsorgen (bet. 2020/21:SoU28, rskr. 2020/21:210). Av tillkännagivandet följer att regeringen ska göra en noggrann uppföljning och utvärdering av Äldreomsorgslyftet samt det årliga resurstillskott på 4 000 000 000 kronor som kommunerna tilldelats fr.o.m. 2021 för att skapa ökade förutsättningar att stärka äldreomsorgen (bet. 2020/21:SoU28 s. 9).

I regleringsbrevet för budgetåret 2022 beslutade regeringen att ge Socialstyrelsen i uppdrag att, i linje med tillkännagivandet, ställa krav på återbetalning av de medel som rekviderats av kommunerna men som inte använts till äldreomsorg. Vidare gav regeringen i maj 2022 Socialstyrelsen i uppdrag att i enlighet med tillkännagivandet genomföra en uppföljning och utvärdering av Äldreomsorgslyftet samt det årliga resurstillskottet på

4 000 000 000 kronor som kommunerna har tilldelats via Socialstyrelsen sedan 2021. Utvärderingen ska redovisa hur kommunerna använt de extra medel som tilldelats i enlighet med satsningarna och vilka resultat de givit. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2023.

I regeringens budgetproposition för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 9) gjorde regeringen bedömningen att tillkännagivandet därmed är tillgodosett och slutbehandlat. Socialutskottet hade inte något att invända (bet. 2022/23:SoU1, rskr. 2022/23:75).

Översyn av statsbidragen inom äldreområdet

I regeringens budgetproposition för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 9 s. 169) anför regeringen att den avser att undersöka möjligheten att slå samman flera av statsbidragen för att på så sätt minska den administrativa bördan och förbättra kommunernas förutsättningar att ta del av bidragen.

Samordnad individuell plan för äldre

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har i samarbete med en rad organisationer tagit fram ett stöd för samordnad individuell plan (SIP) för äldre (skr.se). Syftet är att förbättra möjligheten för äldre att själva få möjlighet att vara aktiva i sin egen vård. SIP gör det tydligt för personen själv, för närstående och för personalen vem som ansvarar för vad.

Rapport från SKR

Hösten 2022 publicerade SKR rapporten *Leva livet ut! Hälsa, vård och omsorg till äldre* – så ställer vi om. Rapporten vänder sig till beslutsfattare på olika nivåer med möjlighet att påverka dagens och morgondagens stöd till äldre inom kommuner och regioner (skr.se). Rapporten belyser behovet av omställning och ger inspiration till att fortsätta utveckla välfärden. Den är tänkt att fungera som ett stöd i det lokala arbetet och kan ses som ett komplement till redan pågående omställnings- och utvecklingsarbeten.

Rapporten lyfter sex utvecklingsområden som enligt SKR är viktiga för att kommuner och regioner ska klara hälsa, vård och omsorg för en åldrande befolkning:

- skapa långsiktig och hållbar kompetensförsörjning
- nyttja möjligheterna med digitalisering och välfärdsteknik
- utveckla samhällsplaneringen och fler alternativ för boende
- stärka delaktighet i samhällslivet genom partnerskap med civilsamhället
- utveckla styrning och ledning för effektiv resursanvändning
- arbeta för en kunskapsbaserad, säker och jämlik hälsa, vård och omsorg.

I rapporten finns förslag på konkreta åtgärder för kommuner och regioner inom respektive utvecklingsområde.

Lagen om valfrihetssystem

Lagen (2008:962) om valfrihetssystem, förkortad LOV, infördes 2009. Av SKR:s senaste mätning framgår att 158 kommuner har infört LOV, 111 kommuner har inte infört LOV och 21 kommuner har avslutat LOV (skr.se). Det vanligaste är LOV inom hemtjänsten.

Krisberedskap och civilt försvar inom socialtjänsten

Regeringen gav under 2021 Socialstyrelsen och länsstyrelserna ett uppdrag om kartläggning av och stöd till den kommunala hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens beredskap (S2021/05469). Socialstyrelsen har redovisat uppdraget i tre delar. Rapporterna bereds inom Regeringskansliet. Vidare fick länsstyrelserna i juni 2022 i uppdrag att stödja kommunerna i deras arbete med hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens beredskap (S2022/03174).

I budgetpropositionen för 2023 föreslog regeringen att 100 000 000 kronor skulle avsättas 2023 för att stärka det civila försvaret i socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården (prop. 2022/23:1 utg.omr. 9). Från 2024 och framåt beräknas ytterligare 200 000 000 kronor avsättas för samma ändamål. I december 2022 ställde sig socialutskottet bakom regeringens förslag (bet. 2022/23:SoU1). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2022/23:75).

I januari 2023 gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att betala ut statsbidrag till kommuner i syfte att ge förutsättningar för samtliga kommuner att analysera vilka behov som finns för att utveckla och stärka kommunernas planering och arbete med socialtjänstens och den kommunala hälso- och sjukvårdens civila försvar (S2023/00380). En sådan analys bör ta sin utgångspunkt i de redovisningar som Socialstyrelsen och länsstyrelserna har lämnat av uppdraget om kartläggning av och stöd till socialtjänstens och den kommunala hälso- och sjukvårdens beredskap (S2021/05469). Kommunerna ska vidare ta fram en övergripande plan för fortsatt arbete utifrån den analys som har gjorts.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om äldreomsorgens organisation

Motionsyrkanden om äldreomsorgens organisation behandlades senast i betänkande 2021/22:SoU13 Äldrefrågor. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:215).

Tillkännagivande om vistelsekommuners ansvar för socialtjänstinsatser

Utskottet föreslog i betänkande 2019/20:SoU24 ett tillkännagivande till regeringen om vistelsekommuners ansvar för socialtjänstinsatser. Utskottet anförde följande (s. 6, 1 res. S, V, L, MP):

När någon avser att vistas en kortare tid i en annan kommun än i bosättningskommunen och till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom behöver stöd och hjälp, är vistelsekommunen i enlighet med socialtjänstlagen skyldig att på begäran verkställa bosättningskommunens beslut om insatser.

Det råder för närvarande en extraordinär situation i Sverige och övriga världen. Till följd av covid-19-pandemin och dess följd effekter på vård och omsorg har ett flertal kommuner tvingats prioritera i välfärdsutbudet, vilket även har påverkat kommunernas möjlighet att förse invånarna med hemtjänst. I flera kommuner är läget när det gäller personalförsörjningen inför sommaren mycket ansträngt. Mot denna bakgrund ser utskottet ett behov av ett tillfälligt undantag från vistelsekommunens skyldighet att verkställa bosättningskommunens beslut om socialtjänstinsatser. Utskottet anser att det av legitimitetsskäl är angeläget att kommunerna har uttryckligt stöd i lag för att, om det bedöms nödvändigt, kunna neka tillfälligt boende hemtjänst. De kommuner som har möjlighet bör dock självklart kunna erbjuda hemtjänst. Utskottet föreslår därför att riksdagen tillkännager för regeringen att den skyndsamt ska bereda ett lagförslag som innebär en tidsbegränsad möjlighet för en vistelsekommun att neka hemtjänst för personer med en annan bosättningskommun och återkomma till riksdagen.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2019/20:291).

Enligt uppgift från Socialdepartementet bereds tillkännagivandet.

Utskottets ställningstagande

Under coronapandemin tydliggjordes redan kända brister inom äldreomsorgen. Det finns ett brett politiskt stöd för att prioritera satsningar inom området. Utskottet noterar att regeringen för närvarande bereder Corona-kommissionens analys och slutsatser om äldreomsorgen (SOU 2020:80). Regeringen bereder även det ovan nämnda betänkandet Nästa steg – Ökad kvalitet och jämlikhet i vård och omsorg för äldre personer (SOU 2022:41).

Utskottet ser positivt på de omfattande resurstillskott som kommunerna har tilldelats under de senaste åren för att bl.a. säkerställa en god vård och omsorg för äldre personer. Det gäller bl.a. äldreomsorgssatsningen på 4 000 000 000 kronor årligen fr.o.m. 2021. Utskottet välkomnar samtidigt att regeringen avser att undersöka möjligheten att slå samman vissa statsbidrag inom området för att på så sätt minska den administrativa bördan och förbättra kommunernas förutsättningar att ta del av bidragen.

Vidare ser utskottet positivt på att Nationellt kompetenscentrum för äldreomsorgen nu har inrättats vid Socialstyrelsen. Syftet med kompetenscentrumet är bl.a. att öka kunskapen om landets äldreomsorg och att bidra till införandet av nya arbetssätt.

Utskottet noterar vidare att SKR har publicerat rapporten *Leva livet ut! Hälsa, vård och omsorg till äldre* – så ställer vi om, som vänder sig till beslutsfattare på olika nivåer med möjlighet att påverka dagens och morgondagens stöd till äldre inom kommuner och regioner. Utskottet välkomnar detta.

Sammantaget anser utskottet inte att riksdagen behöver vidta några åtgärder med anledning av motionerna 2022/23:85 (V) yrkandena 1, 9 och 10,

2022/23:856 (C) yrkande 28, 2022/23:901 (C) yrkande 15 och 2022/23:2061 (S) yrkandena 41 och 45. Motionsyrkandena bör avslås.

Utskottet är inte berett att föreslå att riksdagen ska ta något initiativ med anledning av motion 2022/23:927 (SD) yrkande 4. Motionsyrkandet bör avslås.

Utskottet är positivt till lagen om valfrihetssystem men anser inte att riksdagen bör ta några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:901 (C) yrkande 11 och 2022/23:927 (SD) yrkande 2. Även 2022/23:613 (S) och 2022/23:1974 (S) bör avslås.

När det gäller motionerna om äldres avgifter och kostnader m.m. är utskottet inte berett att föreslå något initiativ. Motionerna 2022/23:859 (C) yrkandena 2 och 3 samt 2022/23:1854 (M) yrkandena 1–3 bör avslås.

Slutligen välkomnar utskottet det arbete som har påbörjats när det gäller kartläggning av och stöd för den kommunala hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens beredskap. Det finns ingen anledning för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motion 2022/23:85 (V) yrkande 15. Motionsyrkandet bör avslås.

Äldreomsorgens personal

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om personalkontinuitet och personalens villkor m.m. samt om en förlängning av Äldreomsorgslyftet.

Jämför reservation 12 (S), 13 (SD), 14 (C), 15 (MP), 16 (S, V, MP), 17 (S), 18 (SD), 19 (C, MP) och 20 (SD).

Motionerna

Personalkontinuitet och personalens villkor m.m.

I kommittémotion 2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att överväga krav på bemanning på särskilda boenden dygnet runt.

I kommittémotion 2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 12 föreslås ett tillkännagivande om att anta ett långsiktigt mål för ökad kontinuitet i hemtjänsten, med maximalt tio medarbetare per hemtjänsttagare per tvåveckorsperiod. I yrkande 13 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att stödja kommuner och fristående aktörer i att införa välfungerande modeller för att öka personalkontinuiteten. I yrkande 16 föreslås ett tillkännagivande om att anta ett nationellt mål om att alla anställda i svensk äldreomsorg som arbetar med omvårdnad minst bör ha en undersköterskeutbildning senast 2030.

I motion 2022/23:1289 av Sanna Backeskog och Sanne Lennström (båda S) föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheten att tydliggöra arbetsgivarens ansvar för att säkra ett gott ledarskap inom vården och omsorgen för äldre.

I motion 2022/23:696 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att överväga det som står om personalens villkor. I yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att överväga det som står om tillitsbaserad styrning. Personalens inflytande över arbetet måste, enligt motionären, stärkas och det behöver bli ett stopp på minutstyrningen.

Förlängning av Äldreomsorgslyftet

I kommittémotion 2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 44 föreslås ett tillkännagivande om förlängning av Äldreomsorgslyftet. Satsningen bör enligt motionärerna fortsätta även efter 2023. Även i motion 2022/23:2018 av Paula Holmqvist m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att förlänga satsningen på Äldreomsorgslyftet, och i motion 2022/23:696 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om Äldreomsorgslyftet.

Språkkrav för personal i äldreomsorgen

I kommittémotion 2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 43 föreslås ett tillkännagivande om språkkrav i äldreomsorgen. Motionärerna anser att det bör ställas krav på kunskaper i svenska för arbete inom äldreomsorgen. När man inte upp till kraven är det upp till arbetsgivaren att utbilda.

I motion 2022/23:1850 av Sten Bergheden (M) föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheten att ställa krav på språktest före anställning för personal inom äldreomsorgen.

I motion 2022/23:2011 av Johanna Rantsi (M) föreslås ett tillkännagivande om att det bör tas fram språkkrav inom vården och äldreomsorgen.

Övriga kompetensfrågor

I kommittémotion 2022/23:957 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen borde överväga att verka för att kommuner genomför en personalutbildning i jämställdhetsbedömning vid ansökan om omsorg.

I kommittémotion 2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 40 föreslås ett tillkännagivande om att ge en lämplig myndighet i uppdrag att stärka kompetensen hos kommunerna och fristående vårdgivare i äldreomsorgen för äldre hbtqi-personer.

Registerkontroll

I kommittémotion 2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 16 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör se över möjligheten till en utökad kontroll i belastningsregistret vid nyanställning till att även innefatta praktiserande och studerande inom äldreomsorgen. I yrkande 17 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga att kontrollen i belastningsregistret ska göras kontinuerligt.

I motion 2022/23:67 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheterna att införa krav på registerutdrag från polisen för arbete i hemtjänsten och äldreomsorgen.

Gällande rätt

Socialtjänstlagen

Av 3 kap. 3 § SoL framgår att insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet. För utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

Enligt 4 kap. 1 § SoL har den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Enligt 5 kap. 4 § SoL ska socialtjänstens omsorg om äldre inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (värdegrund). Socialnämnden ska vidare verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra. 5 kap. 5 § andra stycket SoL innebär att kommunen ska inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd.

Socialtjänstförordningen

Av 2 kap. 3 § socialtjänstförordningen (2001:937) följer att det i en sådan särskild boendeform som avses i 5 kap. 5 § andra stycket SoL utifrån den enskildes aktuella behov ska finnas tillgång till personal dygnet runt som utan dröjsmål kan uppmärksamma om en boende behöver stöd och hjälp. Den boende ska ges det stöd och den hjälp som behövs till skydd för liv, personlig säkerhet eller hälsa.

Förordningen om statsbidrag för att främja ett hållbart arbetsliv inom vård och omsorg

Förordningen (2021:313) om statsbidrag för att främja ett hållbart arbetsliv inom vård och omsorg innehåller bestämmelser om statsbidrag till regioner och kommuner för insatser som bidrar till att främja ett hållbart arbetsliv för

personal inom hälso- och sjukvårdsverksamhet samt socialtjänstverksamhet som avser omsorg för äldre personer.

Socialstyrelsens allmänna råd om grundläggande kunskaper hos personal som arbetar i socialtjänstens omsorg om äldre

I Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2011:12) om grundläggande kunskaper hos personal som arbetar i socialtjänstens omsorg om äldre ges rekommendationer till stöd för tillämpningen av bestämmelsen i 3 kap. 3 § andra stycket SoL om lämplig utbildning och erfarenhet. I de allmänna råden listas en rad kunskaper och förmågor som personalen bör ha inom följande områden:

- värdegrund, förhållningssätt och bedömningsförmåga
- kommunikation
- regelverk
- det normala åldrandet
- åldrandets sjukdomar
- funktionsbevarande omsorg m.m.
- social omsorg
- kropps nära omsorg
- måltid, mat och näring
- skötsel av hemmet
- omsorg i livets slutskede
- hälso- och sjukvård m.m.

Inom området kommunikation framgår bl.a. att den personal som omfattas av dessa allmänna råd som minst bör ha förmåga att förstå, tala, läsa och skriva svenska.

Förordningen om belastningsregister

Enligt 11 § första stycket 5 och 21 § första stycket 2 förordningen (1999:1134) om belastningsregister kan registerkontroll utföras av myndigheter och enskilda som beslutar om anställning av personal inom psykiatrisk sjukvård, vård av utvecklingsstörda, vård av barn och ungdom eller tvångsvård av missbrukare, i fråga om den som myndigheten avser att anställa eller anlita som uppdragstagare.

Pågående arbete

Äldreomsorgslyftet

Äldreomsorgslyftet presenterades av regeringen i maj 2020 och innebär att staten finansierar kostnaden för den tid en anställd är frånvarande på grund av studier till bl.a. vårdbiträde eller undersköterska. År 2021 fick personalen också möjlighet att fortbilda sig genom andra kompetenshöjande utbildningar inom vård och omsorg för äldre, t.ex. specialistundersköterska. Dessutom

vidgades målgruppen till att även omfatta första linjens chefer inom vård och omsorg för äldre.

Socialstyrelsen har i uppdrag att fördela, administrera och följa upp statsbidraget. Den första redovisningen av hur medlen använts rörde 2020 års medel då 462 000 000 kronor avsattes till landets kommuner. Socialstyrelsens redovisning visar att antalet anställda inom kommunalt finansierad äldreomsorg som påbörjade studier till vårdbiträde eller undersköterska och vars lön helt eller delvis finansierades via statsbidraget uppgick till totalt 2 900 personer. Av dessa var 95 procent anställda inom kommunal verksamhet. Majoriteten av kommunerna var positiva till det riktade statsbidraget och till möjligheten till höjd utbildningsnivå och karriärväg (Redovisning av Äldreomsorgslyftet 2020 [S2020/05025/SOF], Socialstyrelsen 2021).

I oktober 2022 redovisade Socialstyrelsen hur 2021 års medel använts (Redovisning av Äldreomsorgslyftet 2021 [S2021/00338], Socialstyrelsen 2022). Socialstyrelsen hade drygt 3 300 000 000 kronor att fördela 2021. Sammanlagt 286 kommuner rekviderade totalt drygt 3 000 000 000 kronor. Myndigheten har granskat samtliga mottagares återrapportering och bedömer att medlen har använts i enlighet med villkoren och att medlens syfte har främjats, dvs. att stärka kompetensen inom den kommunala äldreomsorgen.

Kommunernas återrapportering visar bl.a. att antalet anställda inom kommunalt finansierad äldreomsorg som påbörjade studier till vårdbiträde eller undersköterska och vars lön helt eller delvis finansierades via statsbidraget uppgick till totalt 6 283 personer. Av dessa var 90 procent anställda inom kommunal verksamhet och 10 procent inom enskild verksamhet. Drygt 16 700 anställda påbörjade en annan kompetenshöjande kurs inom vård och omsorg för äldre. Drygt 1 000 anställda påbörjade specialistutbildning för undersköterska – framför allt inom demensområdet.

Äldreomsorgslyftet 2023

Av regeringens budgetproposition för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 9) framgår att Äldreomsorgslyftet fortsätter under 2023 i enlighet med budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1). Regeringen föreslog att statsbidraget för Äldreomsorgslyftet skulle uppgå till samma nivå som 2022, dvs. 1 700 000 000 kronor, under 2023 (anslaget 4:5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet). I december 2022 ställde sig socialutskottet bakom regeringens förslag (bet. 2022/23:SoU1). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2022/23:75).

Socialstyrelsen har fått i uppdrag att betala ut statsbidraget (S2022/04810 [delvis]).

Återhämtningsbonus

I budgetpropositionen för 2021 aviserade regeringen att den avsåg att införa ett statsbidrag för att främja ett hållbart arbetsliv inom vård och omsorg, den s.k. återhämtningsbonusen. För 2021 föreslogs att 195 000 000 kronor skulle

avsättas till detta inom omsorgen. För 2022 och framåt beräknade regeringen avsätta 650 000 000 kronor per år (prop. 2020/21:1 utg.omr. 9, bet. 2020/21:SoU1, rskr. 2020/21:156–157).

Av regleringsbrevet för budgetåret 2023 i fråga om anslaget 4:5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet (S2022/04810 [delvis]) framgår att Socialstyrelsen under 2023 får använda 646 555 000 kronor för verksamhet i äldreomsorgen i enlighet med förordningen (2021:313) om statsbidrag för att främja ett hållbart arbetsliv inom vård och omsorg. Myndigheten får använda 2 600 000 kronor för handläggning av ärenden i enlighet med förordningen.

Av regleringsbrevet framgår även att Socialstyrelsen under 2023 får använda 600 000 000 kronor för att minska andelen delade turer i enlighet med förordningen om statsbidrag för att främja ett hållbart arbetsliv inom vård och omsorg.

Myndigheten för arbetsmiljökunskap (Mynak) har i uppdrag att följa upp den s.k. återhämtningsbonusen (S2021/06821). Mynak ska bl.a. analysera och bedöma resultatet av satsningen, t.ex. om personalen upplever att satsningen har stärkt förutsättningarna för ett hållbart arbetsliv. Myndigheten ska också sammanställa de projekt den bedömer har ett nationellt intresse och ge möjlighet för spridning av goda exempel. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 april 2024.

Äldreomsorgssatsning

Som nämnts ovan föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2021 att kommunerna ska ges ett resurstillskott med 4 000 000 000 kronor årligen fr.o.m. 2021. Det handlar om ett bidrag som fördelas med en fördelningsnyckel och där hänsyn tas till andelen äldre i respektive kommun (prop. 2020/21:1 utg.omr. 9). I december 2020 ställde sig socialutskottet bakom regeringens förslag (bet. 2020/21:SoU1). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2020/21:156).

Av Socialstyrelsens regleringsbrev för 2023 framgår att Socialstyrelsen ska fördela statsbidrag till kommuner i syfte att säkerställa en god vård och omsorg för äldre personer och får under 2023 använda 4 000 000 000 kronor för ändamålet (S2022/04810 [delvis]). Medlen får användas utifrån lokala behov för att möjliggöra förbättringar och utveckling av verksamheten. Exempel på utvecklingsområden kan vara förbättrad arbetsmiljö och arbetsvillkor samt kompetensutveckling.

Initiativ för ökad kvalitet inom vård och omsorg för äldre

Riksdagen beslutade i april 2021 i enlighet med finansutskottets betänkande att 4 322 100 000 kronor ska avsättas för initiativ för ökad kvalitet inom vård och omsorg för äldre (2020/21:FiU46, rskr. 2020/21:237). Den 27 maj 2021 fattade regeringen bl.a. beslut om stöd för att minska andelen timanställningar inom äldreomsorgen (S2021/04601). Medel har även avsatts under 2022 och 2023.

Av Socialstyrelsens regleringsbrev för 2023 (S2022/04810 [delvis]) framgår att myndigheten under 2023 ska fortsätta genomförandet av uppdraget om stöd för att minska andelen timanställningar inom äldreomsorgen i enlighet med regeringsbeslut I:17 från den 27 maj 2021 (dnr S2021/04601). För att genomföra uppdraget under 2023 ska Socialstyrelsen förbereda en utlysning av 1 998 500 000 kronor till kommunerna i enlighet med en fördelningsnyckel. Socialstyrelsen ska lämna en redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 31 oktober 2024.

Medel till kommunerna för att motverka delade turer

I december 2021 ställde sig socialutskottet bakom ett förslag från ledamöterna från Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna om att öka anslaget 4:5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet med 300 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag i budgetpropositionen för 2022 (bet. 2021/22:SoU1). Utskottet anförde bl.a. att ytterligare förbättringar behövs för äldreomsorgens personal för att komma bort från de s.k. delade turer som försvårar sammanhängande ledighet och återhämtning och drar ned medarbetares livskvalitet. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:123).

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 9) avsattes 600 000 000 kronor för att minska andelen minskade turer i äldreomsorgen (bet. 2022/23:SoU1, rskr. 2022/23:75).

Utvärdering av åtgärderna för att hantera utbrottet av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 – Coronakommissionen

Som nämnts ovan gav regeringen i juni 2020 i uppdrag åt en kommission att utvärdera regeringens, berörda förvaltningsmyndigheters, regionernas och kommunernas åtgärder för att begränsa spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 och spridningens effekter (dir. 2020:74). När det gällde smittspridning inom vård och omsorg för äldre skulle kommissionen bl.a. utvärdera om det funnits brister i utbildning och kompetens, arbetsorganisation, arbetsmiljö och anställningsförhållanden eller liknande som kan ha försvårat äldreomsorgens förmåga att hantera smittspridningen och lämna de förslag på åtgärder som kommissionens iakttagelser gav anledning till. Kommissionen, som antog namnet Coronakommissionen, överlämnade den 15 december 2020 ett första delbetänkande, Äldreomsorgen under pandemin (SOU 2020:80).

I delbetänkandet pekar kommissionen bl.a. på behovet av högre bemanning, ökad kompetens och rimliga arbetsförhållanden inom äldreomsorgen (s. 250).

Den 29 oktober 2021 överlämnades det andra delbetänkandet, Sverige under pandemin, volym 1 och 2 (SOU 2021:89). Volym 1 rör smittspridningen och smittskyddet och volym 2 sjukvården och folkhälsan under pandemin. Den 25 februari 2022 överlämnade Coronakommissionen slutbetänkandet

Sverige under pandemin, volym 1 och 2 (SOU 2022:10). Volym 1 rör samhällets, företagens och enskildas ekonomi, och volym 2 rör förutsättningar, vägval och utvärdering.

Betänkandena bereds inom Regeringskansliet.

Vilja välja vård och omsorg – En hållbar kompetensförsörjning inom vård och omsorg om äldre

Regeringen tillsatte i november 2019 en nationell samordnare med uppdraget att främja en hållbar kompetensförsörjning inom kommunalt finansierad vård och omsorg. I juni 2021 överlämnade utredningen Nationell samordnare för kompetensförsörjning inom vård och omsorg om äldre sitt betänkande Vilja välja vård och omsorg – En hållbar kompetensförsörjning inom vård och omsorg om äldre (SOU 2021:52) till regeringen. I betänkandet presenteras analyser, bedömningar och rekommendationer. Meningen är att sätta igång förändringsprocesser i kommunerna. Utredningens rekommendationer till kommunerna är strukturerade i följande fyra temaområden.

1. Förnya, behåll och utveckla kompetens.
2. Stärk ledarskapet.
3. Skapa trygga anställningsförhållanden och en god arbetsmiljö.
4. Ny teknik i vårdens och omsorgens tjänst.

Utredningen lämnade följande rekommendationer till regeringen:

- Regeringen bör överväga att tillsätta en funktion för att samordna och följa upp det fortsatta utvecklingsarbetet när det gäller kompetensförsörjning inom vården och omsorgen för äldre. Utredningens rekommendationer kan användas i arbetet.
- En uppgift för en sådan funktion kan därutöver vara att skapa förutsättningar för fortsatt erfarenhetsutbyte och samarbete efter att den nationella samordnarens uppdrag är slutfört.
- Regeringen bör även överväga att inrätta ett kompetenscentrum för utveckling av äldreomsorgen. Ett sådant kan placeras vid lämplig myndighet, exempelvis Socialstyrelsen.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Skyddad yrkestitel för undersköterska

Den 1 juli 2023 blir undersköterska skyddad yrkestitel och Socialstyrelsen har fått i uppdrag att genomföra förberedande insatser för att myndigheten ska kunna ta emot ansökningar och utfärda bevis om skyddad yrkestitel för undersköterska (S2021/08111).

Uppdrag om första linjens chefer

I Socialstyrelsens regleringsbrev för 2022 fick myndigheten i uppdrag att analysera och bedöma förutsättningarna att införa en lämplig övre gräns för

antalet anställda per första linjens chefer inom särskilda boenden för äldre och hemtjänst i äldreomsorgen (S2021/08111). Uppdraget innefattade även att ta fram ett underlag med bedömningar av för- och nackdelar med att reglera eller på annat sätt tydliggöra utbildningskrav för första linjens chefer inom särskilda boenden för äldre och hemtjänst i äldreomsorgen. I mars 2023 redovisade Socialstyrelsen uppdraget i rapporten Införa en gräns för antal anställda och utbildningskrav för första linjens chefer i äldreomsorgen – Bedömningar och analyser av fördelar och nackdelar.

Språkbedömningsstöd

I april 2022 gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett stöd för att underlätta för verksamheterna att bedöma vilka kunskaper i svenska språket som personalen behöver för arbetsuppgifter inom den del av äldreomsorgen som avser kommunernas socialtjänst (S2022/02057). Genom stödet ska verksamheterna få vägledning i bedömningen av om personalen har tillräckliga kunskaper i det svenska språket för de aktuella arbetsuppgifterna. Stödet ska vara frivilligt för verksamheterna att använda. Vid genomförandet av uppdraget att ta fram ett språkbedömningsstöd ska myndigheten föra en dialog med berörda myndigheter och andra relevanta aktörer. Språkbedömningsstödet är främst tänkt att användas vid nyrekrytering av personal men ska också kunna användas vid bedömning av om befintlig personal har behov av att stärka sina kunskaper i det svenska språket.

I februari 2023 redovisade Socialstyrelsen uppdraget i rapporten Språkförmåga i äldreomsorgen – Underlag för bedömning och utveckling.

Tidöavtalet

Av det s.k. Tidöavtalet mellan de tre regeringspartierna och Sverigedemokraterna framgår följande när det gäller språkrav för personal i äldreomsorgen (s. 10).

Socialdepartementet ges i uppdrag att utreda och ta fram förslag på hur ett språkrav för personal i äldreomsorgen skulle kunna genomföras, vilka insatser som kan hjälpa äldreomsorgspersonal att snabbare nå språkravet, samt förslag på eventuella lagändringar. Utredningen ska också beakta ett sådant kravs effekter för kommuners kompetensförsörjning för omsorg i såväl offentlig som privat regi.

Bemötande inom vård och omsorg

Kunskapsguiden är en webbplats som samlar kunskapsstödande produkter från Socialstyrelsen och andra myndigheter och aktörer. Innehållet på Kunskapsguiden bygger på bästa tillgängliga kunskap från Socialstyrelsen och andra myndigheter och aktörer. Inom området Äldre på Kunskapsguiden ingår bl.a. kunskapsstöd om bemötande inom socialtjänsten och hbtq.

Vårdhandboken.se innehåller 120 ämnesområden med anpassad information. De nationella metoderna och riktlinjerna i Vårdhandboken är bl.a. ett

kunskapsstöd för verksamheter inom vård och omsorg i landets kommuner och regioner. Vårdhandboken förvaltas av Inera på uppdrag av SKR. I Vårdhandboken finns bl.a. information om bemötande i vård och omsorg ur ett hbtqi-perspektiv.

Jämställd äldreomsorg

SKR har tagit fram faktablad med vanliga jämställdhetsutmaningar inom bl.a. äldreomsorgen (Utmaningar för en jämställd äldreomsorg, SKR 2021). Av faktabladet framgår bl.a. att snedvriden biståndsbedömning är en av de jämställdhetsutmaningar som äldreomsorgen ställs inför. Genom faktablad, filmer m.m. sprider SKR kunskap om arbetet för en jämställd välfärd (skr.se).

Belastningsregisterkontroll i arbetslivet – behovet av utökad författningsstöd

I betänkandet Belastningsregisterkontroll i arbetslivet – behovet av utökad författningsstöd (SOU 2019:19) lämnas förslag om ett utökad författningsstöd för registerkontroll i arbetslivet när det gäller bl.a. offentliga och enskilda aktörer som utför vård- och omsorgsinsatser i hemmet åt äldre personer eller personer med funktionsnedsättning. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Svar på skriftlig fråga

Den 1 februari 2023 besvarade statsrådet Anna Tenje (M) en skriftlig fråga om kompetensen och bemanningen inom äldreomsorgen (fr. 2022/23:256). Statsrådet anförde följande i sitt svar:

Marcus Andersson har frågat mig hur jag avser att underlätta för Sveriges kommuner att säkerställa kompetensen och bemanningen inom äldreomsorgen.

Kompetensförsörjning är en viktig fråga och en stor utmaning för äldreomsorgen. Kommunerna är huvudmän för äldreomsorgen och således ansvariga för arbetsvillkor och kompetensförsörjning. Arbetsgivarnas förmåga att rekrytera och behålla personer med rätt kompetens, liksom att organisera verksamheten effektivt är avgörande för att säkerställa kompetensförsörjningsbehovet. Staten har samtidigt ett övergripande ansvar för att kommunerna har likvärdiga förutsättningar och kapacitet att utföra sitt välfärdsuppdrag.

Regeringen bidrar på flera sätt i kommunernas viktiga arbete avseende detta. Bland annat fortsätter Äldreomsorgslyftet under 2023 och omfattar 1,7 miljarder kronor. I regeringens budgetproposition för 2023 föreslås vidare att satsningen för utbildning till specialistundersköterska ska fortsätta liksom flera andra riktade statsbidrag som ökar förutsättningarna för kommunerna. Därutöver avsätter regeringen 4 miljarder kronor årligen till landets kommuner i syfte att säkerställa en god vård och omsorg för äldre personer. Dessa medel kan också användas till kompetensutveckling för personalen.

Staten och kommunerna behöver fortsätta att arbeta tillsammans för att långsiktigt stärka tillgången till kompetens i äldreomsorgen i hela landet.

Kompetensförsörjningen kan emellertid inte tillgodoses enbart med ökade resurser eller fler medarbetare. Potentialen i förändrade arbetssätt, digitalisering, välfärdsteknik och övrig effektivisering behöver också tas tillvara. Jag kommer fortsätta följa frågan noga och se över hur vi bäst kan arbeta vidare med att stärka kompetensen i äldreomsorgen.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om äldreomsorgens personal

Motionsyrkanden om äldreomsorgens personal behandlades senast i betänkande 2021/22:SoU13 Äldrefrågor. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:215).

Tillkännagivande om kunskapskrav i det svenska språket

Utskottet föreslog i betänkande 2020/21:SoU9 Äldrefrågor ett tillkännagivande till regeringen om kunskapskrav i det svenska språket. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 43, 1 res. S, V, MP):

Enligt utskottet är det viktigt att äldreomsorgens personal behärskar det svenska språket. Detta är en säkerhetsaspekt så att föreskrifter, dokumentation, vård och omsorgsprogram samt läkemedelsföreskrifter m.m. kan följas. Utskottet anser därför att regeringen bör se över vilka kunskapskrav i det svenska språket som ska gälla för äldreomsorgens personal. Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför och tillkännager detta för regeringen. Motionerna [...] bör bifallas.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2020/21:216).

Enligt uppgift från Socialdepartementet bereds tillkännagivandet.

Utskottets ställningstagande

I Coronakommissionens första delredovisning Äldreomsorgen under pandemin (SOU 2020:80) görs bl.a. bedömningen att personalkontinuiteten inom äldreomsorgen måste förbättras. Utskottet delar denna uppfattning. Kontinuitet skapar trygghet för vårdtagaren och bidrar till en god arbetsmiljö för personalen. Utskottet noterar att betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Vidare överlämnade utredningen Nationell samordnare för kompetensförsörjning inom vård och omsorg om äldre sitt betänkande Vilja välja vård och omsorg – En hållbar kompetensförsörjning inom vård och omsorg om äldre (SOU 2021:52) till regeringen i juni 2021. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Utskottet kan även konstatera att undersköterska blir en skyddad yrkestitel den 1 juli 2023, vilket innebär att kompetensen för yrkesgruppen säkerställs. Från och med den 1 juli 2023 ska även den som utses till fast omsorgskontakt i hemtjänsten ha yrkestiteln undersköterska. Utskottet ser positivt på detta.

Utskottet vill i detta sammanhang även påminna om det resurstillskott på 4 000 000 000 kronor som kommunerna tilldelas årligen fr.o.m. 2021 för att säkerställa en god vård och omsorg för äldre personer. Medlen får användas utifrån lokala behov för att möjliggöra förbättringar och utveckling av verksamheten – t.ex. förbättrad arbetsmiljö, förbättrade arbetsvillkor och kompetensutveckling. Det är vidare positivt att medel har avsatts till kommunerna för att bl.a. minska andelen timanställda och minska antalet delade turer i äldreomsorgen samt till den s.k. återhämtningsbonusen.

När det gäller arbetsgivarens ansvar för att säkra ett gott ledarskap inom vård och omsorg noterar utskottet att Socialstyrelsens nyligen har redovisat ett uppdrag som rör första linjens chefer inom särskilda boenden för äldre och hemtjänst i äldreomsorgen (S2021/08111).

Utskottet är inte berett att föreslå några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:696 (S) yrkandena 2 och 3, 2022/23:901 (C) yrkandena 12, 13 och 16, 2022/23:927 (SD) yrkande 6 och 2022/23:1289 (S). Motionsyrkandena bör avslås.

Äldreomsorgslyftet presenterades av regeringen i maj 2020. Medel har avsatts årligen sedan dess och utskottet konstaterar att Äldreomsorgslyftet fortsätter även under 2023. Som nämnts avsätter regeringen därutöver 4 000 000 000 kronor årligen till landets kommuner i syfte att säkerställa en god vård och omsorg för äldre personer. Dessa medel kan också användas till kompetensutveckling för personalen. Enligt utskottet är det inte nödvändigt för riksdagen att ta några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:696 (S) yrkande 1, 2022/23:2018 (S) och 2022/23:2061 (S) yrkande 44. Motionsyrkandena bör avslås.

När det gäller språkrav för personal inom äldreomsorgen noterar utskottet att Socialstyrelsen har haft i uppdrag att ta fram ett stöd för att underlätta för verksamheterna att bedöma vilka kunskaper i svenska språket som personalen behöver för arbetsuppgifter inom den del av äldreomsorgen som avser kommunernas socialtjänst (S2022/02057). Uppdraget har nyligen redovisats till regeringen. Vidare konstaterar utskottet att det framgår av Tidöavtalet att Socialdepartementet ska ges i uppdrag att utreda och ta fram förslag på hur ett språkrav för personal i äldreomsorgen skulle kunna genomföras, vilka insatser som kan hjälpa äldreomsorgspersonal att snabbare nå språkravet samt förslag på eventuella lagändringar. Utredningen ska också beakta ett sådant kravs effekter för kommuners kompetensförsörjning för omsorg i såväl offentlig som privat regi. Mot denna bakgrund anser utskottet inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:1850 (M), 2022/23:2011 (M) och 2022/23:2061 (S) yrkande 43. Motionsyrkandena bör avslås.

När det gäller motionsyrkandena om kompetensen kring jämställdhet inom äldreomsorgen och om äldre hbtqi-personer noterar utskottet att SKR arbetar med dessa frågor. Utskottet anser inte att riksdagen behöver ta några initiativ. Motionerna 2022/23:901 (C) yrkande 40 och 2022/23:957 (SD) yrkande 8 bör avslås.

Slutligen anser utskottet inte att det finns skäl för riksdagen att vidta några åtgärder när det gäller motionerna 2022/23:67 (M) och 2022/23:927 (SD) yrkandena 16 och 17 om registerkontroll. Motionsyrkandena bör avslås.

Hälso- och sjukvård inom äldreomsorgen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om hälso- och sjukvård inom äldreomsorgen.

Jämför reservation 21 (S), 22 (V), 23 (C) och 24 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör vidta åtgärder för att stärka den medicinska kompetensen genom krav på specialistutbildning i geriatrik, eller annan jämförbar kompetens, för de läkare som arbetar inom äldreomsorgen. I yrkande 11 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till att utreda förslaget om ökade befogenheter för medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) att ha tillsynsansvar för både kommunala och privata vårdgivare. I yrkande 14 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till att det på varje äldreboende ska finnas en fast och namngiven läarkontakt knuten till verksamheten samt att det ska finnas en sjuksköterska på varje särskilt boende dygnet runt under veckans alla dagar.

I kommittémotion 2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att se över hur sjuksköterskor och undersköterskor kan ges ett större ansvar och en bredare delegation att ge vård till äldre i särskilt boende. I yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att det ska finnas fasta sjuksköterskor knutna till alla särskilda boenden liksom tillgång till fasta läkare för de boende. I yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör initiera en lagändring som säkerställer att alla kommuner har en förpliktande samverkansöverenskommelse med regionen om hur personer som bor i särskilt boende eller mottar hemsjukvård ska få tillgång till läkarvård och medicinsk behandling. I yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att samtliga kommuner genom samverkan med regionen ska få tillgång till en medicinskt ansvarig läkare (MAL) eller motsvarande funktion.

I motion 2022/23:93 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) föreslås ett tillkännagivande om behovet av att ge kommunerna rätt att anställa läkare för att säkerställa en trygg och säker vård i hela kedjan.

I motion 2022/23:313 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att se över en professionalisering av den geriatriska kompetensen i regionerna och i den kommunala äldreomsorgen. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att utreda krav på en miniminivå avseende vissa kunskaper för att få arbeta med patienter och brukare inom den

geriatriska vården i regionerna och kommunal äldreomsorg. I yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att se över behovet av en central samordning av rätt kompetens i all geriatrisk vård och omsorg.

Gällande rätt

Hälso- och sjukvårdslagen

Varje kommun ska enligt 12 kap. 1 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), förkortad HSL, erbjuda en god hälso- och sjukvård åt den som efter beslut av kommunen bor i bl.a. en sådan boendeform eller bostad som avses i 5 kap. 5 § andra stycket SoL eller motsvarande tillståndspliktig boendeform eller bostad som avses i 7 kap. 1 § första stycket 2 SoL (sådana boendeformer som drivs i enskild regi).

Enligt 12 kap. 2 § får kommunen erbjuda den som vistas i kommunen hälso- och sjukvård i hemmet (hemsjukvård) i ordinärt boende och i sådant särskilt boende som avses i 5 kap. 5 § tredje stycket SoL.

Pågående arbete

Tidöavtalet

Av det s.k. Tidöavtalet mellan de tre regeringspartierna och Sverigedemokraterna framgår följande när det gäller kommunala läkare (s. 9).

Tillsätt en utredning om att ge kommuner rätt att anställa läkare i den kommunala vården. Varje kommun ska ha en medicinskt ledningsansvarig läkare. Utredningen ska vidare analysera och lämna förslag på hur fler läkare ska vilja arbeta inom den kommunala vården.

Utvärdering av åtgärderna för att hantera utbrottet av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 – Coronakommissionen

Som nämnts ovan gav regeringen i juni 2020 i uppdrag åt en kommission att utvärdera regeringens, berörda förvaltningsmyndigheters, regionernas och kommunernas åtgärder för att begränsa spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 och spridningens effekter (dir. 2020:74). När det gällde smittspridning inom vård och omsorg för äldre skulle kommissionen bl.a. utvärdera om det funnits brister i utbildning och kompetens, arbetsorganisation, arbetsmiljö och anställningsförhållanden eller liknande som kan ha försvårat äldreomsorgens förmåga att hantera smittspridningen och lämna de förslag på åtgärder som kommissionens iakttagelser gav anledning till. Kommissionen, som antog namnet Coronakommissionen, överlämnade den 15 december 2020 ett första delbetänkande, Äldreomsorgen under pandemin (SOU 2020:80).

I delbetänkandet pekar kommissionen bl.a. på följande strukturella brister i äldreomsorgens beredskap:

- Fragmenterad organisation (s. 246). Kommissionen gör bl.a. bedömningen att en fungerande samordning och samverkan mellan kommuner och regioner är av yttersta vikt om nuvarande ansvarsfördelning ska bestå. En god samverkan ställer krav på verktyg och utarbetade kanaler som säkerställer en operationell och kontinuerlig samordning mellan regioner och kommuner där varje aktör förmår se till helheten och investerar i tillräckligt med resurser. Detta kräver enligt kommissionen sannolikt genomgripande förändringar i styrningen av äldreomsorgen inklusive den medicinska vården.
- Kommuners möjlighet att anställa läkare och tillgång till medicinsk utrustning (s. 259). Det bör enligt kommissionen vara möjligt för kommuner att anställa läkare. Även om kommunerna får denna befogenhet är det nödvändigt att regionerna säkerställer tillgång till de läkarresurser som äldreomsorgen kräver, inom ramen för primärvården, genom mobila läkarteam eller på annat sätt.
- Tillgång till medicinsk utrustning behöver säkerställas (s. 260).

Den 29 oktober 2021 överlämnades det andra delbetänkandet, Sverige under pandemin, volym 1 och 2 (SOU 2021:89). Volym 1 rör smittspridningen och smittskyddet och volym 2 sjukvården och folkhälsan under pandemin. Den 25 februari 2022 överlämnade Coronakommissionen slutbetänkandet Sverige under pandemin, volym 1 och 2 (SOU 2022:10). Volym 1 rör samhällets, företagens och enskildas ekonomi, och volym 2 rör förutsättningar, vägval och utvärdering. Betänkandena bereds inom Regeringskansliet.

Utredningen om en äldreomsorgslag och stärkt medicinsk kompetens i kommuner

Som nämnts ovan tillsatte regeringen i december 2020 en särskild utredare med uppdrag att föreslå en äldreomsorgslag (dir. 2020:142). Utredaren skulle även överväga och lämna förslag på hur medicinsk kompetens kan stärkas i verksamheten och – om det behövs – inom den kommunala ledningen. Målet är att få till stånd långsiktiga förutsättningar för äldreomsorgen, tydliggöra äldreomsorgens uppdrag och innehåll samt säkerställa tillgången till god hälso- och sjukvård och medicinsk kompetens inom äldreomsorgen.

I juni 2022 överlämnade utredningen sitt betänkande Nästa steg – Ökad kvalitet och jämlikhet i vård och omsorg för äldre personer (SOU 2022:41) till regeringen. Utredningen föreslår en äldreomsorgslag som kompletterar socialtjänstlagen med särskilda bestämmelser om vård och omsorg för äldre. Den innehåller även bestämmelser om en nationell ordning för kvalitetsutveckling i äldreomsorgen. Utredaren lämnar även förslag på stärkt tillgång till medicinsk kompetens inom äldreomsorgen och på den kommunala ledningsnivån.

Utredningen lämnar även flera förslag på lagstiftning som syftar till att stärka hälso- och sjukvården i kommunerna. Ett antal förslag syftar till att tydliggöra huvudmännens respektive uppdrag och därigenom även stärka

grunderna för deras samverkan kring det gemensamma ansvaret för primärvård.

För att förstärka tillgången till medicinsk kompetens föreslår utredningen förtydliganden kring både regionens och kommunens ansvar. Regionens ansvar för att tillhandahålla läkare förtydligas. Det ska vara möjligt att vid behov få en medicinsk bedömning av en läkare dygnet runt. På motsvarande sätt tydliggörs kommunens ansvar att säkerställa att det är möjligt att vid behov få en medicinsk bedömning av en sjuksköterska dygnet runt i kommunens primärvård.

Utredningen föreslår vidare att patienter i anslutning till att de skrivs in i kommunens primärvård ska kunna lista sig hos en vårdgivare med särskilt uppdrag att ha fast läkarkontakt tillgänglig för både planerade och oplanerade besök. En fast vårdkontakt i kommunen ska utses när man skrivs in i den kommunala primärvården, med ansvar för att planera och samordna vården.

För att säkerställa att det finns hälso- och sjukvårdskompetens på ledningsnivå i kommunen föreslås att det införs krav på en ny funktion. I kommunen ska det finnas en ledningsansvarig för kommunens primärvård, som säkerställer kommunens, dvs. huvudmannens, ansvar för en god och säker vård.

I regionen ska det finnas en ledningsansvarig för planering och samordning av hälso- och sjukvårdsinsatser i kommunens primärvård. Dessa båda funktioner kan både planera och följa upp primärvården, gemensamt och var och en för sig. De får centrala roller i arbetet med den gemensamma planen för primärvården.

Även vårdgivare behöver, genom verksamhetschefen, säkerställa att rätt kompetens finns för att fullt ut kunna ta sitt ansvar för att den hälso- och sjukvård som bedrivs i verksamheten är god och säker. Därför föreslås att det införs krav på två nya funktioner, kvalitetsansvarig för omvårdnad och kvalitetsansvarig för rehabilitering. Utredningen föreslår således nya funktioner för att stötta både huvudman och vårdgivare i efterlevnaden av det lagstadgade ansvaret. Dessa nya funktioner föreslås ersätta funktionen medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS), som inrättades i och med Ädelreformen.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Initiativ för ökad kvalitet inom vård och omsorg för äldre

Riksdagen beslutade i april 2021 i enlighet med finansutskottets betänkande 2020/21:FiU46 att 4 322 100 000 kronor ska avsättas för initiativ för ökad kvalitet inom vård och omsorg för äldre. Regeringen fattade bl.a. följande beslut kopplade till utgiftsområdet med anledning av riksdagens beslut:

- Regeringsbeslut I:18 från den 27 maj 2021 om stöd för att utöka sjuksköterskebemanningen inom äldreomsorgen (S2021/04603).
- Regeringsbeslut I:16 från den 27 maj 2021 om stöd för att utöka läkarkompetensen inom äldreomsorgen (S2021/04600).

- Regeringsbeslut I:19 från den 27 maj 2021 om stöd till ökade lönekostnader till följd av utbildning till specialistundersköterskor (S2021/04604).

Medel har även avsatts under 2022 och 2023.

Av Socialstyrelsens regleringsbrev för 2023 (S2022/04810 [delvis]) framgår att myndigheten under 2023 ska fortsätta genomförandet av uppdraget om stöd för att utöka sjuksköterskebemanningen inom äldreomsorgen i enlighet med regeringsbeslut I:18 från den 27 maj 2021.

Socialstyrelsen ska även under 2023 fortsätta genomförandet av uppdraget om stöd för att utöka läarkompetensen inom äldreomsorgen i enlighet med regeringsbeslut I:16 från den 27 maj 2021 samt enligt uppdraget om stöd till ökade lönekostnader till följd av att undersköterskor genomgår utbildning till specialistundersköterskor i enlighet med regeringsbeslut I:19 från den 27 maj 2021.

Socialstyrelsen ska lämna en redovisning av ovanstående uppdrag till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 31 oktober 2024.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om hälso- och sjukvård inom äldreomsorgen behandlades i betänkande 2021/22:SoU13 Äldrefrågor. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:215).

Utskottets ställningstagande

Coronakommissionen tog i sitt första delbetänkande Äldreomsorgen under pandemin (SOU 2020:80) upp behovet av ökad medicinsk kompetens och att tillgången till medicinsk utrustning behöver säkerställas inom äldreomsorgen. Även utredningen om en äldreomsorgslag lämnar i sitt betänkande Nästa steg – Ökad kvalitet och jämlikhet i vård och omsorg för äldre personer (SOU 2022:41) förslag på stärkt tillgång till medicinsk kompetens inom äldreomsorgen och på den kommunala ledningsnivån samt lagförslag som syftar till att stärka hälso- och sjukvården i kommunerna. Betänkandena bereds inom Regeringskansliet.

Utskottet noterar även att det framgår av Tidöavtalet att en utredning ska tillsättas om att ge kommuner rätt att anställa läkare i den kommunala vården och att varje kommun ska ha en medicinskt ledningsansvarig läkare. Utskottet avser att bevaka dessa frågor. Riksdagen behöver inte ta några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:85 (V) yrkandena 2, 11 och 14, 2022/23:93 (M), 2022/23:313 (SD) yrkandena 1–3 och 2022/23:901 (C) yrkandena 2–5. Motionsyrkandena bör avslås.

Vård och omsorg för personer med demens

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om vård och omsorg för personer med demens.

Jämför reservation 25 (SD) och 26 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen i sitt arbete bör se över hur fler demensbyar kan byggas.

I kommittémotion 2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 24 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör lägga fram ett lagförslag som ger personer som fått en demensdiagnos rätt till dagverksamhet i sin hemkommun. I yrkande 25 föreslås ett tillkännagivande om att utreda en förändrad lagstiftning för att garantera trygghet och integritet för personer med demens. I yrkande 38 föreslås ett tillkännagivande om att se över vilka insatser som behövs för att säkerställa personcentrerad och adekvat vård och omsorg för personer med ett annat modersmål än svenska och en demenssjukdom, oberoende av bostadskommun.

Gällande rätt

Socialtjänstlagen

Enligt 3 kap. 6 § SoL bör socialnämnden genom bl.a. dagverksamhet underlätta för den enskilde att bo hemma och att ha kontakt med andra. Insatsen dagverksamhet beviljas som bistånd med stöd av 4 kap. 1 § SoL.

Pågående arbete

Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom

Socialstyrelsens Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom – Stöd för styrning och ledning ger rekommendationer om åtgärder vid vård och omsorg vid demenssjukdom. Rekommendationerna gäller utredning och uppföljning, multiprofessionellt arbete, stödsatser, läkemedelsbehandling och utbildning.

Nationell strategi för omsorg för personer med demenssjukdom

I maj 2018 beslutade regeringen om en nationell strategi för omsorg för personer med demenssjukdom (S2018/03241/FST). Syftet är att förbättra kvaliteten i omsorgen och öka tryggheten för personer med demenssjukdom och deras anhöriga. I den nationella strategin identifieras sju strategiska

områden för att långsiktigt kunna förbättra förhållandena för de som drabbas av demenssjukdom och för deras anhöriga. De sju områdena är

- samverkan mellan hälso- och sjukvård och social omsorg
- personal, kunskap och kompetens
- uppföljning och utvärdering
- anhöriga och närstående
- samhälle
- digitalisering och välfärdsteknik.

Socialstyrelsen fick i regleringsbrevet för 2018 i uppdrag att följa upp och långsiktigt hantera strategiska frågor inom ramen för strategin (S2017/07302/RS). Uppdraget slutredovisades i juni 2022 (En nationell strategi för demenssjukdom, slutrapport 2022).

I slutrapporten sammanfattas Socialstyrelsens arbete och utvecklingen inom de ovan nämnda områden som regeringen vill se förbättringar inom. Som Socialstyrelsen konstaterat i tidigare rapporter leder den åldrande befolkningen till att antalet personer med demenssjukdom ökar. Det för med sig ökade krav på vården och omsorgen för personer med demenssjukdom i form av resurser, kompetens, forskning och utveckling. Det kommer också att finnas behov av att utveckla arbetssätt och rutiner. Socialstyrelsen föreslår därför en fortsatt nationell satsning för att säkerställa arbetet med de sju strategiska områden som beskrivs i den nationella demensstrategin.

Stöd för att öka kvaliteten i vården och omsorgen för personer med demenssjukdom

Socialstyrelsen har haft i uppdrag att under 2020, 2021 och 2022 årligen fördela 610 000 000 kronor i statsbidrag till kommunerna för att motverka ensamhet bland äldre personer och för att öka kvaliteten i vården och omsorgen för personer med demenssjukdom (S2019/05315, S2020/09593, S2022/01260). Uppföljningen av 2020 års medel visade att de flesta kommuner har använt medlen inom särskilda boenden – framför allt inom boenden med demensinriktning. Omkring en tredjedel av kommunerna angav att de har använt medlen till vård och omsorg för äldre personer inom dagverksamhet samt stöd till närstående i form av exempelvis handledning i demensfrågor och avlösning i hemmet.

Dagverksamhet för personer med demenssjukdom

År 2019 fick Socialstyrelsen ett regeringsuppdrag att ta fram en vägledning för dagverksamhet för personer med demenssjukdom (S2019/02382/FST). Målgruppen för vägledningen är första linjens chefer, nyckelpersoner inom området samt professionen. I vägledningen behandlas bl.a. följande:

- vad en dagverksamhet är och vad den kan bidra med
- förflyttningen mellan hem och dagverksamhet

- hur ett rehabiliterande arbetssätt kan realiseras
- hur dagverksamhet kan stödja anhöriga.

Standardiserat insatsförlopp och dagverksamhet för personer med demenssjukdom

Svenskt Demenscentrum (SDC) avslutade under 2021 ett tvåårigt projekt för att införa ett standardiserat insatsförloppet för personer med demenssjukdom i fem pilotkommuner (S2020/02726). Projektet har bl.a. resulterat i en skrift till kommuner och regioner som söker stöd för att införa modellen. SDC har även fått medel för att under 2022 påbörja ett liknande projekt med fokus på dagverksamhet (S2022/00833). Fem pilotkommuner deltar i projektet om dagverksamhet för personer med demenssjukdomar under 2023.

Vård och omsorg genom hela sjukdomsförloppet för personer med kognitiv sjukdom som demens

I januari 2023 beviljade regeringen SDC 3 000 000 kronor till ett projekt som ska ge stöd till kommuner och regioner i arbetet med att åstadkomma en sömlös vård och omsorg genom hela sjukdomsförloppet för personer med kognitiv sjukdom som demens. Regeringen beräknar att projektet även kommer att kosta 3 000 000 kronor 2024. SDC ska redovisa resultatet av projektet till Socialdepartementet senast den 1 mars 2025.

I januari 2023 beviljade regeringen även medel på 5 000 000 kronor till de två nationella kvalitetsregisterna inom demensområdet. Svenska registret för kognitiva sjukdomar/demenssjukdomar (SveDem) och registret för beteendemässiga och psykiska symtom vid demens (BPSD) beviljades 2 500 000 kronor vardera under 2023 för att stödja kommunernas förbättringsarbete utifrån registerdata.

Demensbyar

En demensby är ett avgränsat område som byggs för att efterlikna ett vanligt samhälle där de boende ska kunna fortsätta leva sina liv på ett tryggt och ordnat sätt. I Vellinge kommun finns Sveriges första demensby (vellinge.se). Demensbyar finns sedan tidigare i Nederländerna och i Danmark.

Tidigare riksdagsbehandling

Tillkännagivande om en ny nationell strategi för demens och andra kognitiva sjukdomar samt övriga motionsyrkanden om vård och omsorg för personer med demens

Utskottet föreslog i betänkande 2021/22:SoU13 Äldrefrågor ett tillkännagivande till regeringen om att ge en lämplig myndighet i uppdrag att ta fram ett förslag till en ny nationell strategi för demens och andra kognitiva sjukdomar (1 res. S, MP). Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 38–39):

Utskottet ser positivt på de åtgärder som vidtagits under de senaste åren när det gäller stöd och vård av personer med demenssjukdom. Utskottet anser dock inte att åtgärderna är tillräckliga.

Utskottet anser därför att det bör tas fram en ny nationell strategi för demens och andra kognitiva sjukdomar. Målsättningen med strategin bör vara att dessa sjukdomar ska diagnostiseras tidigt, kunna behandlas och på sikt förebyggas. Strategin bör även innefatta socialt stöd till patienterna och dess närstående. Regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att lämna förslag till en ny nationell strategi. Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför och tillkännager detta för regeringen. Motionerna [...] bör bifallas delvis.

Motionsyrkanden om rätt till dagverksamhet m.m. avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:215).

Enligt uppgift från Socialdepartementet bereds tillkännagivandet.

Motionsyrkande om demensbyar

Ett motionsyrkande om demensbyar behandlades i betänkande 2019/20:SoU4 Äldre frågor. Motionsyrkandet avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2019/20:74).

Utskottets ställningstagande

I mars 2022 riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att den bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att ta fram ett förslag till en ny nationell strategi för demens och andra kognitiva sjukdomar (rskr. 2021/22:215). Tillkännagivandet bereds enligt uppgift inom Regeringskansliet.

Utskottet noterar att Svenskt Demenscentrum har beviljats medel för att under 2022 påbörja ett projekt med fokus på dagverksamhet. Vidare har regeringen nyligen bl.a. beviljat Svenskt Demenscentrum medel till ett projekt som ska ge stöd till kommuner och regioner i arbetet med att åstadkomma en sömlös vård och omsorg genom hela sjukdomsförloppet för personer med kognitiv sjukdom som demens.

Utskottet är inte berett att föreslå att riksdagen ska ta några initiativ med anledning av motion 2022/23:901 (C) yrkandena 24, 25 och 38. När det gäller motion 2022/23:927 (SD) yrkande 8 om demensbyar anser utskottet att det är en fråga för de enskilda kommunerna. Motionsyrkandena bör avslås.

Boendefrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om boendefrågor och åldersvänliga lokalsamhällen.

Jämför reservation 27 (SD), 28 (V), 29 (C) och 30 (S, C, MP).

Motionerna

Boendefrågor

I kommittémotion 2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör arbeta för att parbogarantin följs i hela landet. I yrkande 7 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör se över tillgången till kategoriboende med husdjursprofil.

I kommittémotion 2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör genomföra en kartläggning på nationell nivå av antalet särskilda boenden i kommunerna och hur många beslut som fattas att bevilja respektive avslå ansökningar om särskilt boende för äldre. I yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör vidta åtgärder för att genomföra de lagändringar som krävs för att bättre tillgodose äldres rätt till särskilt boende. I yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till att ändra nationella riktlinjer i syfte att oro och ensamhet ska utgöra grund vid bedömning av rätten till särskilt boende. I yrkande 7 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till ändrade riktlinjer så att alla över 85 år ska erbjudas insatsen särskilt boende. I yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ges i uppdrag att utreda privata företag som erbjuder dyra boenden och skattesubventionerade tilläggstjänster och hur detta påverkar kommunernas lagstadgade skyldighet att erbjuda bra kommunala boenden.

I kommittémotion 2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 26 föreslås ett tillkännagivande om att överväga en rätt till trygghetsboende för personer som är 85 år eller äldre. I yrkande 35 föreslås ett tillkännagivande om att se över och stärka förutsättningarna för s.k. intressentboenden i äldreomsorgen. Motionärerna anser att regeringen bör göra denna översyn i samråd med Vårdföretagarna, SKR och andra relevanta aktörer.

Åldersvänliga lokalsamhällen

I kommittémotion 2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 27 föreslås ett tillkännagivande om att se över hur kommunernas förutsättningar att skapa och utveckla åldersvänliga lokalsamhällen kan stärkas.

Gällande rätt

Socialtjänstlagen

Av 4 kap. 1 c § framgår att det för den som har beviljats eller beviljas bistånd i form av boende i en sådan särskild boendeform som avses i 5 kap. 5 § ska ingå i en skäligen levnadsnivå att kunna sammanbo med make eller sambo. Detta gäller under förutsättning att paret varaktigt har sammanbott eller, om den ena parten redan bor i ett sådant boende, att paret dessförinnan varaktigt har sammanbott. Detta gäller oavsett om maken eller sambon har behov av boende i särskild boendeform.

Socialtjänstens omsorg om äldre ska enligt 5 kap. 4 § SoL inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (värdegrund). Socialnämnden ska vidare verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra. Enligt 5 kap. 5 § SoL ska socialnämnden verka för att äldre människor får goda bostäder och därutöver ge dem som behöver det stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service. Kommunen ska inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd. Kommunen får även inrätta särskilda boendeformer för äldre människor som främst behöver stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service och som därutöver har behov av att bryta önskad isolering. Den äldre personen ska, så långt det är möjligt, kunna välja när och hur stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service ska ges.

Av 7 kap. 1 § framgår bl.a. att ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg yrkesmässigt får bedriva verksamhet i form av hemtjänst eller boenden som motsvarar dem som avses i 5 kap. 5 § andra och tredje styckena. Kommuner och regioner som driver sådan verksamhet ska anmäla denna verksamhet till Inspektionen för vård och omsorg innan verksamheten påbörjas. Enligt 7 kap. 2 § får tillstånd att bedriva sådan verksamhet som avses i 1 § endast beviljas om verksamheten uppfyller kraven på god kvalitet och säkerhet.

Förordningen om statligt stöd för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer

Enligt förordningen (2016:848) om statligt stöd för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer får stöd lämnas till en fastighetsägare, en tomträttsinnehavare eller någon som avser att anordna bostäder på ofri grund. Syftet med stödet är att främja en ökning av antalet bostäder för äldre personer. Enligt 3 § får stöd, i mån av tillgång på medel, lämnas för att stimulera ny- eller ombyggnad av hyresbostäder som utgör sådana särskilda boendeformer som avses i 5 kap. 5 § SoL, ny- eller ombyggnad av hyresbostäder för äldre personer på den ordinarie bostadsmarknaden eller

anpassning av gemensamma utrymmen i eller i anslutning till en byggnad som upplåts med hyresrätt, kooperativ hyresrätt eller bostadsrätt.

Pågående arbete

Investeringsstöd för äldreboenden

Av regleringsbrevet för budgetåret 2023 i fråga om anslaget 4:5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet framgår att 990 500 000 kronor får användas för utgifter kopplade till förordningen om statligt stöd för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer (S2022/04810 [delvis]). Medlen disponeras av Boverket.

Boverkets bostadsmarknadsenkät 2022

Boverket genomför årligen bostadsmarknadsenkäter. Syftet med Boverkets bostadsmarknadsenkät är att bidra till en kontinuerlig uppföljning av utvecklingen på bostadsmarknaden samt att spåra trender och tendenser inför den framtida utvecklingen. Enkäten består av kommunernas bedömningar i olika frågor och ger därmed en sammanhållen bild av bostadsmarknaden i hela landet. Kommunerna svarar bl.a. på frågor om hur många bostäder i särskilt boende för äldre som finns i kommunen, om kommunen har infört biståndsbedömda trygghetsboenden och hur många seniorboenden det finns i kommunen.

Av 2022 års bostadsmarknadsenkät framgår bl.a. att 22 kommuner uppger att de har infört boendeformen biståndsbedömt trygghetsboende, och 27 kommuner uppger att de planerar att införa biståndsbedömt trygghetsboende inom de kommande tre åren (Boverket, 2022 års bostadsmarknadsenkät).

Vård och omsorg för äldre – Lägesrapport 2022

Socialstyrelsen har regeringens uppdrag att varje år lämna lägesrapporter för olika områden inom vård och omsorg. I rapporten Vård och omsorg för äldre – Lägesrapport 2022 konstateras bl.a. att antalet äldre som flyttar in på äldreboende eller får hemtjänst för första gången ökar, efter en tydlig nedgång tidigare under coronapandemin. Inflyttningen på äldreboenden var på en högre nivå nationellt än före pandemin. Hösten 2021 flyttade 165 per 100 000 invånare in på äldreboende, jämfört med 155 samma period 2019. Dock finns det regionala skillnader.

Rapport från SKR

Hösten 2022 publicerade SKR rapporten *Leva livet ut! Hälsa, vård och omsorg till äldre* – så ställer vi om. Rapporten vänder sig till beslutsfattare på olika nivåer med möjlighet att påverka dagens och morgondagens stöd till äldre inom kommuner och regioner (skr.se).

Rapporten lyfter sex utvecklingsområden som enligt SKR är viktiga för att kommuner och regioner ska klara hälsa, vård och omsorg för en åldrande befolkning. Ett av dessa är Utveckla samhällsplaneringen och fler alternativ för boende. I rapporten lämnas bl.a. följande förslag till åtgärder (s. 25).

- Genomför tillgänglighetsinventeringar av befintligt bostadsbestånd och offentliga miljöer i samverkan med bl.a. pensionärsråd, funktionshinderråd och fastighetsägare.
- Tillgänglighetsanpassa utemiljöer, gångstråk och grönområden för att underlätta för äldre att behålla aktivitets- och funktionsförmåga.
- Skapa fler attraktiva boendialternativ i ordinarie bestånd samt mellanboendeformer för äldre i samverkan med olika aktörer.
- Inspireras av de svenska kommuner som anslutit sig till WHO:s nätverk och koncept för åldersvänliga städer.

Åldersvänliga städer och samhällen

År 2010 skapade Världshälsoorganisationen (WHO) ett internationellt nätverk för åldersvänliga städer. Nätverket består av över 1 000 städer och ca 50 länder. Medlemmarna arbetar för att förbättra fysiska och sociala miljöer för att de ska bli bättre platser att åldras och bli gammal på. Genom nätverket kan städer runt om i världen utbyta erfarenheter och lära av varandra. I dag är sex svenska kommuner anslutna till WHO:s nätverk.

På Myndigheten för delaktighets webbplats finns information om WHO:s nätverk för åldersvänliga städer och om hur t.ex. kommuner kan skapa åldersvänliga samhällen.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om olika boendefrågor behandlades i betänkande 2021/22:SoU13 Äldre frågor. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:215).

Utskottets ställningstagande

Tillgången till bostäder för äldre är en central fråga för att klara den demografiska utvecklingen. Enligt socialtjänstlagen ska socialtjänstens omsorg för äldre inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Socialnämnden ska verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra. Vidare ska det enligt SoL i en skäligen levnadsnivå ingå att kunna sammanbo med sin make eller sambo.

Utskottet är positivt till regeringens fortsatta satsning på investeringsstöd för fler bostäder till äldre. Det är även positivt att kommunernas möjligheter att inrätta biståndsbedömda trygghetsboenden för äldre människor som främst

behöver stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service och som därutöver har behov av att bryta önskad isolering har förtydligats.

Boverket genomför årligen bostadsmarknadsenkäter som syftar till att följa utvecklingen på bostadsmarknaden. Även Socialstyrelsen följer utvecklingen när det bl.a. gäller inflyttning på äldreboenden. Utskottet noterar också SKR:s rapport *Leva livet ut! Hälsa, vård och omsorg till äldre* – så ställer vi om, där det bl.a. lämnas förslag på åtgärder när det gäller bostäder för äldre.

Utskottet anser inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:85 (V) yrkandena 4–8, 2022/23:901 (C) yrkandena 26 och 35 samt 2022/23:927 (SD) yrkandena 5 och 7. Motionsyrkandena bör avslås.

När det gäller WHO:s nätverk för åldersvänliga städer noterar utskottet att det på Myndigheten för delaktighets webbplats bl.a. finns råd om hur kommuner kan skapa åldersvänliga samhällen. Riksdagen behöver inte ta några initiativ med anledning av motion 2022/23:856 (C) yrkande 27. Motionsyrkandet bör avslås.

Tillsyn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om Ivos tillsynsansvar.
Jämför reservation 31 (C).

Motionen

I kommittémotion 2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör se över hur man kan utvidga Ivos ansvar och kapacitet att ha en nationell överblick över den kommunala äldreomsorgen för att tidigt kunna ingripa vid lokala eller regionala strukturella brister.

Gällande rätt

Socialtjänstlagen

Av 7 kap. 1 § SoL framgår att ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) yrkesmässigt får bedriva bl.a. verksamhet i form av boenden som motsvarar dem som avses i 5 kap. 5 § andra och tredje styckena eller hemtjänst. Kommuner och regioner som driver sådana verksamheter ska anmäla dessa till Ivo innan verksamheten påbörjas.

Enligt 13 kap. 1 § SoL utövar Ivo tillsyn över socialtjänsten. Tillsynen över en enskild verksamhet avser bl.a. sådan verksamhet för vilken det krävs

tillstånd enligt 7 kap. 1 § första stycket. Tillsynen innebär granskning av att verksamheten uppfyller föreskrivna krav och mål (13 kap. 2 §).

Pågående arbete

Inspektionen för vård och omsorg

Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) ansvarar för tillsyn över hälso- och sjukvård, hälso- och sjukvårdspersonal, socialtjänst och verksamhet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (ivo.se). Myndigheten ansvarar också för viss tillståndsprövning. I tillsynsuppdraget ingår handläggningen av anmälningar.

Tillsyn innebär att Ivo granskar om en viss verksamhet ger vård och omsorg med god kvalitet och säkerhet. Syftet med Ivos tillsyn är att bidra till en säkrare och bättre vård och omsorg. Tillsynen genomförs av ett patient- och brukarperspektiv.

En verksamhet kan bli granskad av Ivo av olika skäl. Ivo får löpande in synpunkter och klagomål på brister i vård och omsorg från bl.a. patienter, brukare, allmänhet och medier. Vård- och omsorgsgivare har också skyldighet att rapportera vissa brister till Ivo, t.ex. anmälningar enligt lex Sarah och lex Maria. Ivo sammanställer dessa upplysningar med information från egna och andra aktörers källor, t.ex. iakttagelser från patientnämnder, brukarorganisationer, kommuner och regioner. Informationen analyseras för att bedöma i vilka verksamheter det finns stora risker. Utifrån riskanalyserna inriktas tillsynen mot de verksamheter som är mest angelägna att granska.

Syftet med en tillsyn avgör hur den planeras och genomförs. De vanligaste metoderna för tillsyn är att Ivo granskar olika typer av dokument, som journaler, genomförandeplaner och avvikelser. Ivo genomför också inspektioner. De kan ske oanmält eller efter en avisering om att den ska ske. Myndigheten kan då intervjua brukare, patienter och närstående, olika personalkategorier samt verksamhetens ledning och ta del av olika dokument.

Resultatet av tillsynen ska redovisas till de granskade verksamheterna och till den region eller den kommun som berörs.

Ivos tillsyn av äldreomsorgen under coronapandemin

Ivo fick tidigt under pandemin indikationer på risker inom äldreomsorgen och genomförde nationella granskningar av dessa verksamheter. Myndigheten har därefter fördjupat tillsynen och under 2022 påbörjade Ivo en uppföljning av sina tidigare tillsynsinsatser. Uppföljningen är inte begränsad till personer som har eller haft covid-19 utan fokuserar på hela den medicinska vården inom särskilda boenden för äldre (SÄBO). För att ta reda på om det finns förutsättningar att ge en god och säker vård för personer som bor på SÄBO har Ivo genomfört journalgranskningar samt enkäter med patienter och närstående, vård- och omsorgspersonal, sjuksköterskor och verksamhetsföreträdare.

Statens insatser mot brister inom äldreården och äldreomsorgen

Riksrevisionen genomför just nu en granskning av statens insatser mot brister inom äldreården och äldreomsorgen. Resultatet av granskningen kommer att presenteras i en rapport med planerad publicering i mars 2023. Granskningen ska svara på om systemet för att hantera vårdskador, missförhållanden och enskildas klagomål fungerar effektivt inom vården och omsorgen för äldre.

Tidigare riksdagsbehandling

Ett motionsyrkande om att utvidga Ivos ansvar och kapacitet behandlades i betänkande 2021/22:SoU13 Äldrefrågor. Motionsyrkandet avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:215).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att Ivo tidigt under coronapandemin fick indikationer på risker inom äldreomsorgen och genomförde nationella granskningar av dessa verksamheter. Utskottet noterar att myndigheten därefter har fördjupat tillsynen och påbörjat en uppföljning av sina tidigare tillsynsinsatser. Vidare noterar utskottet att Riksrevisionen genomför en granskning av statens insatser mot brister inom äldreården och äldreomsorgen. Resultatet av granskningen väntas presenteras i mars 2023. I avvaktan på detta arbete anser utskottet inte att riksdagen ska vidta några åtgärder med anledning av motion 2022/23:901 (C) yrkande 6. Motionsyrkandet bör avslås.

E-hälsa och välfärdsteknik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om e-hälsa och välfärdsteknik. Jämför reservation 32 (S), 33 (C) och 34 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 47 föreslås ett tillkännagivande om välfärdsteknik inom äldreomsorgen. Motionärerna vill att regeringen skyndsamt tar fram nya lagbestämmelser som främjar införandet av välfärdsteknik i äldreomsorgen. Den nya lagstiftningen bör möjliggöra för kommuner att införa välfärdsteknik som t.ex. trygghetslarm med gps-funktion, läkemedelsrobotar och kamera för tillsyn i bostaden.

I kommittémotion 2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 33 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att ta fram riktlinjer eller en föreskrift som säkerställer att alla som bor på ett särskilt boende har tillgång till trådlöst internet och möjlighet till videosamtal. I yrkande 36 föreslås ett tillkännagivande om att ge

en lämplig myndighet i uppdrag att se över hur kommunernas införande och utvärdering av välfärdsteknologi i den kommunala hälso- och sjukvården och äldreomsorgen i större utsträckning kan koordineras.

Pågående arbete

Ökade möjligheter till användning av välfärdsteknik inom äldreomsorgen

I mars 2022 publicerades promemorian Ökade möjligheter till användning av välfärdsteknik inom äldreomsorgen (Ds 2022:4). Promemorian innehåller förslag till en ändring i socialtjänstlagen (2001:453) som innebär att socialnämnden får rätt att använda digital teknik när bistånd ges i form av hemtjänst eller boende i särskilt boende. Exempel på digital teknik är trygghetslarm med gps-funktion, läkemedelsrobotar och kamera för tillsyn i bostaden. Den digitala tekniken ska bara få användas utanför den mänskliga kroppen.

Därutöver lämnas förslag till ändringar i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Bland annat föreslås vissa krav på dataskyddsåtgärder vid användning av digital teknik med funktioner som innebär monitorering, sensorering eller positionering. Vidare föreslås informations säkerhetsstärkande åtgärder som innebär att den personuppgiftsansvarige ska bestämma villkor för tilldelning av behörighet för åtkomst till personuppgifter och kontrollera åtkomst till sådana uppgifter. Det föreslås också att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska ges rätt att meddela närmare föreskrifter om vilken information som ska lämnas till den enskilde inför användningen av digital teknik.

Promemorian är avgränsad till att endast avse socialtjänstens verksamhet avseende hemtjänst och särskilda boendeformer för äldre. Dock gäller de informationsstärkande åtgärderna för hela socialtjänstens verksamhet. Samtliga författningsändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2023.

Promemorian bereds inom Regeringskansliet.

Av regeringens förteckning över propositioner som är avsedda att lämnas från mitten av januari 2023 under återstoden av riksmötet framgår att regeringen väntas lämna en proposition till riksdagen om ökade möjligheter till användning av välfärdsteknik inom äldreomsorgen den 21 mars 2023.

Äldreomsorg – teknik, kvalitet och effektivitet med den äldre i fokus

I februari 2020 tecknade regeringen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) en överenskommelse om en flerårig satsning på äldreomsorg – teknik, kvalitet och effektivitet med den äldre i fokus (S2020/00577). Av de 200 000 000 kronor som avsattes för 2022 gick 182 100 000 kronor till samtliga kommuner för att stödja deras digitala verksamhetsutveckling. Myndigheten för vård- och omsorgsanalys har i uppdrag att utvärdera överenskommelsen (S2020/04363). I en delredovisning från september 2021

skriver myndigheten bl.a. att genomförda insatser motsvarar områden med stödbehov men att mer kunskap behövs för att vägleda kommunerna i införandet av ändamålsenlig välfärdsteknik. Uppdraget ska slutredovisas senast den 9 juni 2023.

År 2020 inrättade SKR ett kompetenscenter för välfärdsteknik för att stödja kommunerna i arbetet med att införa digital teknik i kommunalt finansierad äldreomsorg. I januari 2023 beviljade regeringen SKR 14 500 000 kronor för att fortsätta driva det nationella kompetenscentret för välfärdsteknik.

E-hälsa och välfärdsteknik i kommunerna 2022 – Uppföljning av den digitala utvecklingen i socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården

Regeringen har årligen sedan 2014 gett Socialstyrelsen i uppdrag att följa utvecklingen av e-hälsa och välfärdsteknik i kommunerna. Den senaste uppföljningen publicerades i maj 2022 (E-hälsa och välfärdsteknik i kommunerna 2022 – Uppföljning av den digitala utvecklingen i socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården). Rapporten spänner över äldreomsorg, insatser till personer med funktionsnedsättning, individ- och familjeomsorg samt kommunal hälso- och sjukvård. Rapporten visar utvecklingen över tid och jämför olika verksamhetsområden och kommunstorlekar.

I rapporten ingår bl.a. en uppföljning av de stimulansmedel som regeringen gett för att förbättra kommunernas förutsättningar att verksamhetsutveckla äldreomsorgen genom digitalisering. Stimulansmedlen är en del av den ovan nämnda överenskommelsen mellan regeringen och SKR om äldreomsorg – teknik, kvalitet och effektivitet med den äldre i fokus. De statliga stimulansmedel som kommunerna rekviderat för att utveckla sina verksamheter för äldre har använts på liknande sätt 2021 som 2020. Läsplattor och smarta telefoner till enskilda är fortfarande det vanligaste användningsområdet. Samtliga kommuner anger att stimulansmedlen har bidragit till att målen med satsningarna har uppfyllts.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om e-hälsa och välfärdsteknik behandlades i betänkande 2021/22:SoU13 Äldrefrågor. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:215).

Utskottets ställningstagande

Regeringen och SKR har under 2020–2022 haft en överenskommelse för att ge kommunerna bättre förutsättningar att utveckla äldreomsorgen med digitalisering. Myndigheten för vård- och omsorgsanalys har regeringens uppdrag att utvärdera överenskommelsen (S2020/04363). Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2023. Enligt utskottet är det positivt att regeringen har beslutat att bevilja medel till SKR för att fortsätta driva det

nationella kompetenscentret för välfärdsteknik 2023. Utskottet noterar vidare att det framgår av regeringens förteckning över propositioner som är avsedda att lämnas från mitten av januari 2023 under återstoden av riksmötet, att regeringen väntas lämna en proposition till riksdagen om ökade möjligheter till användning av välfärdsteknik inom äldreomsorgen den 21 mars 2023. Utskottet anser inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:901 (C) yrkandena 33 och 36 samt 2022/23:2061 (S) yrkande 47. Motionsyrkandena bör avslås.

Anhörigstöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om anhörigstöd.
Jämför reservation 35 (S), 36 (C) och 37 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 46 föreslås ett tillkännagivande om uppföljning av den nya nationella anhörigstrategin. Det är enligt motionärerna viktigt att den nya regeringen tar arbetet med anhörigstrategin vidare, bl.a. genom ett uppdrag om strategisk uppföljning av genomförandet av strategin.

I kommittémotion 2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 29 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör lägga fram en nationell strategi för anhörigvård som beskriver konkreta insatser för ett förbättrat, jämställt och jämlikt anhörigstöd i hela landet. I yrkande 30 föreslås ett tillkännagivande om att alla anhöriga till personer som får kommunal hälso- och sjukvård ska ha tillgång till rådgivning och avlastning vid behov.

Gällande rätt

Socialtjänstlagen

Enligt 5 kap. 10 § SoL gäller att socialnämnden ska erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stöder en närstående som har funktionshinder.

Pågående arbete

En nationell anhörigstrategi inom hälso- och sjukvården och omsorgen

I april 2022 beslutade regeringen om en nationell strategi för anhöriga inom hälso- och sjukvården och omsorgen (S2022/02134). Syftet är att stärka

anhörigperspektivet inom hälso- och sjukvården och omsorgen samt att utifrån bästa tillgängliga kunskap bidra till att stödet till anhöriga som vårdar eller stöder en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller har en funktionsnedsättning, är tillgängligt och utformat efter behov. En grundläggande princip för strategin är att anhörigas insatser och delaktighet alltid ska bygga på frivillighet. Inom ramen för strategin har Socialstyrelsen fått i uppdrag att ta fram stöd för att stärka anhörigperspektivet inom hälso- och sjukvården och omsorgen (S2022/02128) och att ta fram stöd till kommunerna för ett mer individanpassat och likvärdigt stöd till anhöriga (S2022/02129). Socialstyrelsen ska redovisa dessa uppdrag till Regeringskansliet senast den 1 november 2023. Därutöver har Socialstyrelsen fått i uppdrag att följa upp anhörigperspektivet och stödet till anhöriga (S2022/02130). Socialstyrelsen ska redovisa uppdraget senast den 1 oktober 2023.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om anhörigstöd behandlades i betänkande 2021/22:SoU13 Äldreifrågor. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:215).

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att regeringen i april 2022 beslutade om en nationell strategi för anhöriga inom hälso- och sjukvården och omsorgen (S2022/02134). Syftet med strategin är att stärka anhörigperspektivet inom hälso- och sjukvården och omsorgen samt att utifrån bästa tillgängliga kunskap bidra till att stödet till anhöriga som vårdar eller stöder en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller har en funktionsnedsättning, är tillgängligt och utformat efter behov. Inom ramen för strategin har Socialstyrelsen fått ett antal uppdrag som ska redovisas i oktober och november 2023. Utskottet anser inte att det finns skäl för riksdagen att ta några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:901 (C) yrkandena 29 och 30 samt 2022/23:2061 (S) yrkande 46. Motionsyrkandena bör avslås.

Ofrivillig ensamhet bland äldre

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ofrivillig ensamhet bland äldre.

Jämför reservation 38 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 27 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska genomföra tillkännagivandet om en nationell strategi för att motverka ensamhet bland äldre.

I motion 2022/23:1401 av Marie-Louise Hänel Sandström (M) föreslås ett tillkännagivande om att främja åtgärder som bryter ofrivillig ensamhet, t.ex. fler mötesplatser och bättre möjligheter till gemensamma måltider.

Pågående arbete

Bidrag till civilsamhället för att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre

Under 2021 fördelade Socialstyrelsen 18 500 000 kronor till totalt 126 organisationer, både pensionärsorganisationer och andra organisationer med verksamhet som vänder sig till äldre, för insatser som bidrar till att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre personer. Socialstyrelsen uppger att minst 72 000 deltagare nåtts eller deltagit i aktiviteter som finansierats av statsbidraget. Bidraget har bidragit till att förebygga och bryta ensamhet och isolering bland äldre. År 2022 avsattes 25 000 000 kronor för detta ändamål (bet. 2021/22:KrU1, rskr. 2021/22:85).

Satsningar i budgetpropositionen för 2023 för att förebygga ofrivillig ensamhet

I regeringens budgetproposition för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 9) anför regeringen att den avser att genomföra åtgärder för att stärka och utveckla arbetet för att bryta och förebygga ofrivillig ensamhet och isolering, t.ex. genom att uppdrag lämnas till lämpliga myndigheter inom området. För detta föreslog regeringen att 5 000 000 kronor skulle avsättas till Folkhälsomyndigheten under 2023. Under 2024 och 2025 beräknas 25 000 000 kronor årligen avsättas för detta ändamål.

Regeringen anförde vidare att den avser att stärka stödet till kommuner och regioner för att bryta och förebygga ofrivillig ensamhet och isolering bland äldre. Medlen ska bl.a. kunna användas för att öka eller utveckla befintliga s.k. äldresamtal eller hälsosamtal genom vilka kommuner och regioner söker upp äldre för att diskutera den enskildes livssituation. Samtalen ska framför allt

riktas till äldre personer som inte har hemtjänst eller bor i särskilt boende. För detta föreslog regeringen att 145 000 000 kronor skulle avsättas under 2023 till ett nytt anslag inom utgiftsområde 9 (anslaget 2:7 Stöd för att förebygga ohälsa och ensamhet bland äldre). Från och med 2024 beräknas 100 000 000 kronor årligen avsättas för arbetet.

Regeringen föreslog även att 50 000 000 kronor skulle avsättas under 2023 till en kommunal satsning för att motverka ensamhet bland äldre (anslaget 4:5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet). Även 2024 och 2025 beräknas 50 000 000 kronor avsättas till detta.

I december 2022 ställde sig socialutskottet bakom regeringens förslag (bet. 2022/23:SoU1). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2022/23:75).

Inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid föreslog regeringen att satsningen på Äldrelyftet för ökad fysisk aktivitet och gemenskap bland äldre skulle fortsätta. Regeringen föreslog att totalt 100 000 000 kronor skulle avsättas till civilsamhällesorganisationer som arbetar med att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre och andra utsatta grupper. I december 2022 ställde sig kulturutskottet bakom regeringens förslag (prop. 2022/23:1 utg.omr. 17, bet. 2022/23:KrU1). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2022/23:69–73.)

Uppdrag om ofrivillig ensamhet bland äldre

I februari 2023 fick Socialstyrelsen i uppdrag att dela ut 143 500 000 kronor till kommunerna för att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre genom att starta, förbättra eller utöka arbetet med hälsosamtal (S2023/00676). Vidare fick Socialstyrelsen i uppdrag att fördela 50 000 000 kronor till projekt som ska underlätta för äldre att delta i sociala och hälsofrämjande aktiviteter.

Vägledning för att förhindra ofrivillig ensamhet bland äldre personer

I december 2022 publicerade Socialstyrelsen en vägledning för att förhindra ofrivillig ensamhet bland äldre personer. Vägledningen riktar sig till chefer, verksamhetsutvecklare och personal som möter äldre personer inom primärvården och äldreomsorgen.

Socialstyrelsen har även tagit fram ett material som riktar sig till hemtjänsten och särskilda boenden för äldre och som bl.a. innehåller reflektionsfrågor om ofrivillig ensamhet och hur den egna verksamheten är utformad (Förebygg ofrivillig ensamhet hos äldre personer – fakta och reflektionsfrågor avsett för hemtjänst och särskilt boende för äldre).

Tidigare riksdagsbehandling

Tillkännagivande om en nationell strategi för att motverka ofrivillig ensamhet samt övriga motionsyrkanden om ofrivillig ensamhet

Utskottet föreslog i betänkande 2021/22:SoU13 Äldre frågor ett tillkännagivande till regeringen om en nationell strategi för att motverka ofrivillig ensamhet (1 res. S). Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 43):

Ofrivillig ensamhet är ett problem för många äldre i dag oavsett om man bor i kommunalt boende eller i eget boende. Vissa satsningar har gjorts för att motverka detta problem under senare år, men enligt utskottet behövs det fler konkreta åtgärder.

Utskottet anser därför att regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att ta fram ett förslag till en nationell strategi för att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre. Berörda myndigheter, regioner, kommuner och det civila samhället bör involveras i strategin. Det är även viktigt att ta vara på såväl internationella erfarenheter som erfarenheter från coronapandemin när strategin tas fram. Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför och tillkännager detta för regeringen. Motionerna [...] bör bifallas delvis.

Övriga motionsyrkanden om ofrivillig ensamhet avstyrktes.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2021/22:91, rskr. 2021/22:215).

Enligt uppgift från Socialdepartementet bereds tillkännagivandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar de satsningar på totalt 300 000 000 kronor som regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2023 för att förebygga ofrivillig ensamhet (prop. 2022/23:1 utg.omr. 9 och utg.omr. 17). Bland annat föreslog regeringen ett nytt anslag för att stärka stödet till kommuner och regioner för att bryta och förebygga ofrivillig ensamhet och isolering bland äldre. Riksdagen biföll regeringens förslag i december 2022 (rskr. 2022/23:75).

Det tillkännagivande som riksdagen riktade till regeringen i mars 2022 om att regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att ta fram ett förslag till en nationell strategi för att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre bereds enligt uppgift inom Regeringskansliet (rskr. 2021/22:215). Utskottet anser inte att riksdagen bör ta några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:901 (C) yrkande 27 och 2022/23:1401 (M). Motionsyrkandena bör avslås.

Hälsoförebyggande och fallpreventivt arbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om hälsoförebyggande och fallpreventivt arbete.

Jämför reservation 39 (SD), 40 (V), 41 (C), 42 (MP) och 43 (SD).

Motionerna

Hälsoförebyggande arbete

I kommittémotion 2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om att äldreomsorgen bör erbjuda insatser som möjliggör ett hälsosamt åldrande.

I kommittémotion 2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 13 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda möjligheten att erbjuda alla personer över 65 år en hälsobedömning som förebyggande insats.

I kommittémotion 2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 23 föreslås ett tillkännagivande om att utveckla ett nationellt äldrehälsovårdsprogram som inkluderar återkommande hälsosamtal. Samtalet bör enligt motionärerna innehålla samtal om livsstil och förebygga fallskador och hälsohot i den fysiska miljön.

I kommittémotion 2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 28 föreslås ett tillkännagivande om att utveckla ett nationellt äldrehälsovårdsprogram som inkluderar kostnadsfria vacciner och screeningar i linje med expertmyndigheternas rekommendationer.

I motion 2022/23:90 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) föreslås ett tillkännagivande om att se över förutsättningarna för att starta upp ett pilotprojekt i Södermanland där seniorer erbjuds en speciellt utformad hälsokontroll för att finna avvikelser och förhindra sjukdomsfall.

Fallpreventivt arbete

I kommittémotion 2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 13 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör främja arbetet med att minska antalet fallolyckor bland äldre.

I motion 2022/23:313 av Markus Wiechel (SD) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att beakta ett nationellt bidrag för broddar till seniorer.

Pågående arbete

Äldresamtal

Som nämnts ovan föreslog regeringen i budgetproposition för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 9) att den avser att stärka stödet till kommuner och regioner för att bryta och förebygga ofrivillig ensamhet och isolering bland

äldre. Medlen ska bl.a. kunna användas för att öka eller utveckla befintliga s.k. äldresamtal eller hälsosamtal genom vilka kommuner och regioner söker upp äldre för att diskutera den enskildes livssituation. Samtalen ska framför allt riktas till äldre personer som inte har hemtjänst eller bor i särskilt boende. I detta syfte föreslog regeringen att 145 000 000 kronor skulle avsättas under 2023 till ett nytt anslag inom utgiftsområde 9 (anslaget 2:7 Stöd för att förebygga ohälsa och ensamhet bland äldre). Från och med 2024 beräknas 100 000 000 kronor årligen avsättas för arbetet.

I februari 2023 fick Socialstyrelsen i uppdrag att dela ut 143 500 000 kronor till kommunerna för att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre genom att starta, förbättra eller utöka arbetet med hälsosamtal (S2023/00676).

Senior alert

Senior alert är ett nationellt kvalitetsregister och ett verktyg för att stödja vårdprevention – prevention för äldre personer som riskerar att falla, få trycksår, minska i vikt eller utveckla ohälsa i munnen eller har problem med blåsdysfunktion (senioralert.se). Det är fem områden som hänger ihop och berör alla som möter den äldre inom hälso- och sjukvården.

Senior alert kan användas inom alla de vård- och omsorgsenheter som möter äldre personer med behov av vårdprevention – inom kommunala, privata och regionala vårdgivare.

Socialstyrelsens uppdrag om fallprevention

I Socialstyrelsens regleringsbrev för 2018 fick myndigheten i uppdrag att utveckla och tillgängliggöra ett samlat stöd till hälso- och sjukvården och den sociala omsorgen kring fallprevention (S2017/07302/RS). Uppdraget slutredovisades till Regeringskansliet (Socialdepartementet) i mars 2021. Inom ramen för uppdraget har Socialstyrelsen tagit fram tre webbutbildningar riktade till professionen inom vård och omsorg, ett samlat kunskapsstöd som finns tillgängligt på kunskapsguiden.se samt informationsmaterial riktat till äldre själva om hur de kan skydda sig mot fallolyckor.

I maj 2021 gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra hälsoekonomiska beräkningar av vissa åtgärder och arbetssätt inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten för att minska risken för fallolyckor (S2021/04126).

I maj 2022 redovisade myndigheten sitt uppdrag i rapporten Fallprevention – en kostnadseffektiv åtgärd? Hälsoekonomiska beräkningar av fallpreventiva åtgärder för äldre. I rapporten uppskattar myndigheten att det kan finnas stora kostnadsbesparingar att uppnå till följd av fallprevention, både ur ett kommunalt perspektiv och ur ett kombinerat kommunalt och regionalt perspektiv. Kostnadsbesparingar kan enligt rapporten möjliggöras genom att arbeta fallpreventivt för hemmaboende äldre innan de råkar ut för en fallskada.

I februari 2023 gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att informera beslutsfattare kommuner och regioner om fördelar med fallpreventivt arbete

(S2023/00786). Informationsinsatsen ska utgå från befintligt material och ska även lyfta fram mat och måltiders betydelse för det fallpreventiva arbetet. Socialstyrelsen ska redovisa uppdraget senast den 20 maj 2024.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om hälsoförebyggande arbete

Motionsyrkanden om hälsoförebyggande arbete behandlades i betänkande 2020/21:SoU9 Äldrefrågor. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2020/21:216).

Tillkännagivande om att se över hur det fallpreventiva arbetet kan stärkas

Utskottet föreslog i betänkande 2021/22:SoU13 Äldrefrågor ett tillkännagivande till regeringen om att se över hur det fallpreventiva arbetet kan stärkas (1 res. S, MP). Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 54):

Utskottet noterar att Socialstyrelsen bl.a. har tagit fram webbutbildningar riktade till professionen inom vård- och omsorg samt informationsmaterial riktat till äldre om hur de kan skydda sig mot fallolyckor. Vidare har Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra hälsoekonomiska beräkningar av vissa åtgärder och arbetssätt inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten för att minska risken för fallolyckor (S2021/04126). Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2022. Utskottet noterar även att Livsmedelsverket har tagit fram och spridit ett informationsmaterial riktat till äldre om matens och måltidens betydelse för att minska risken för fallolyckor.

Utifrån det lidande och de höga kostnader som fallolyckorna medför, anser utskottet att myndigheternas åtgärder och uppdrag behöver följas upp och utvärderas. För att minska antalet fallolyckor bör nya metoder och åtgärder övervägas. Ett exempel kan vara att vården och omsorgerna arbetar mer aktivt med att identifiera personer med osteoporos och förhöjd risk att falla. Sammantaget anser utskottet att regeringen bör se över hur det fallpreventiva arbetet kan stärkas.

Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anført och tillkännager detta för regeringen. Motionerna [...] bör bifallas delvis.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:215).

Enligt uppgift från Socialdepartementet bereds tillkännagivandet.

Utskottets ställningstagande

Som nämnts ovan föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2023 ett nytt anslag på 145 000 000 kronor för att stärka stödet till kommuner och regioner för att bryta och förebygga ofrivillig ensamhet och isolering bland äldre. Riksdagen biföll regeringens förslag i december 2022 (rskr. 2022/23:75). Medlen ska bl.a. kunna användas för att öka eller utveckla befintliga s.k. äldresamtal eller hälsosamtal genom vilka kommuner och regioner söker upp äldre för att diskutera den enskildes livssituation. Samtalen ska framför allt

riktas till äldre personer som inte har hemtjänst eller bor i särskilt boende. Utskottet välkomnar detta. Det är enligt utskottet inte nödvändigt för riksdagen att ta några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:85 (V) yrkande 13, 2022/23:90 (M), 2022/23:856 (C) yrkande 23, 2022/23:901 (C) yrkande 28 och 2022/23:927 (SD) yrkande 10. Motionsyrkanden bör avslås.

I mars 2022 riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om hur det fallpreventiva arbetet kan stärkas (rskr. 2021/22:215). Tillkännagivandet bereds enligt uppgift inom Regeringskansliet. Utskottet noterar att regeringen nyligen har givit Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra en informationsinsats om fallprevention för kommuner och regioner (S2023/00786). Utskottet anser inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:313 (SD) yrkande 6 och 2022/23:927 (SD) yrkande 13. Motionsyrkandena bör avslås.

Nutrition och måltider

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om nutrition och måltider.
Jämför reservation 44 (SD) och 45 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 14 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga reformer som innebär att nattfastan inte bör överskrida elva timmar. I yrkande 15 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör verka för ett måltidslyft inom äldre- vården.

I kommittémotion 2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 34 föreslås ett tillkännagivande om att på lämpligt sätt stimulera till utveckling av måltidsmiljöer och verksamhetsnära matlagning inom alla verksamheter i äldreomsorgen.

I motion 2022/23:1336 av Mats Wiking (S) föreslås ett tillkännagivande om undernäring bland Sveriges äldre.

I motion 2022/23:313 av Markus Wiechel (SD) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om en översyn av kosten inom den offentliga äldreomsorgen.

I motion 2022/23:1852 av Sten Bergheden (M) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheter och förutsättningar för äldre att välja bra mat inom ramen för äldreomsorgen. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att se över hur man kan hjälpa kommunerna så att fler kommuner öppnar upp för olika matleverantörer i hemtjänsten.

Pågående arbete

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om förebyggande av och behandling vid undernäring

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:10) om förebyggande av och behandling vid undernäring trädde i kraft den 1 januari 2015. De bindande reglerna ställer krav på rutiner inom sjukvården, äldreomsorgen och vissa boendeformer för personer med funktionsnedsättning.

Socialstyrelsens kunskapsstöd

Som ett komplement till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:10) om förebyggande av och behandling vid undernäring har myndigheten tagit fram kunskapsstödet Att förebygga och behandla undernäring (2020-4-6716). I det finns en process för nutritionsvård som beskriver vilka aktiviteter och rutiner som behövs för att förebygga och behandla undernäring. Här finns också stöd när det gäller hur vården och omsorgen behöver samverka för att förebygga undernäring. Målet med kunskapsstödet är att personer med risk för undernäring identifieras innan undernäring uppstår och att personer som lider av undernäring eller har risk för undernäring tillförsäkras en näringstillförsel som är anpassad efter deras behov.

Uppdrag till Socialstyrelsen om fallpreventivt arbete och måltiders betydelse

I februari 2023 gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att informera beslutsfattare kommuner och regioner om fördelar med fallpreventivt arbete (S2023/00786). Informationsinsatsen ska utgå från befintligt material och ska även lyfta fram mat och måltiders betydelse för det fallpreventiva arbetet. Socialstyrelsen ska redovisa uppdraget senast den 20 maj 2024.

Livsmedelsverkets råd för att främja hälsosamma matvanor och förebygga fall hos äldre kvinnor och män

Under hösten 2019 publicerade Livsmedelsverket Råd för att främja hälsosamma matvanor och förebygga fall hos äldre kvinnor och män (L 2019 nr 13). Rapporten kan användas som ett faktaunderlag för personal inom hälso- och sjukvård m.fl. Livsmedelsverket har även publicerat broschyren Stor aptit på livet, men mindre aptit på maten? Råd om bra mat för äldre.

Livsmedelsverkets nationella riktlinjer för måltider i äldreomsorgen

Livsmedelsverket har bl.a. tagit fram nationella riktlinjer för måltider i äldreomsorgen. I de nationella riktlinjerna lyfter myndigheten fram fem framgångsfaktorer för bra måltider: individanpassning, kunskap och kompetens, helhetssyn på måltidskvalitet, god samverkan mellan yrkesgrupper samt ständig utveckling och utvärdering av måltidsverksamheten.

Livsmedelsverkets riktlinjer riktar sig till både hemtjänstverksamheter och äldreboenden. De är avsedda som övergripande rekommendationer och stöd för hur verksamheter bör arbeta för att skapa måltider som bidrar till välbefinnande, hälsa och värdighet. Riktlinjerna är framtagna av Livsmedelsverket i dialog med Socialstyrelsen och yrkesgrupper på området.

Livsmedelsverkets kartläggningar av offentliga måltider

Sedan 2018 kartlägger Livsmedelsverket den kommunala måltidsverksamheten inom äldreomsorgen. Den omfattar ca 80 procent av alla som bor på äldreboenden i landet. För kommunerna gör kartläggningarna det möjligt att jämföra sig med andra och de blir en utgångspunkt för lokalt utvecklingsarbete. Den senaste undersökningen gjordes 2021, via en nationell enkätundersökning riktad till landets alla kommuner.

Nollvision för undernäring hos äldre

Livsmedelsverket deltar som partner i projektet Nollvisionen för undernäring hos äldre (nollundernaring.se). Projektet drivs av Livsmedelsakademin och målet är att ingen äldre ska riskera att bli undernärd 2030. Livsmedelsföretag, teknikföretag, handel, kommuner, akademi och myndigheter samarbetar för att tillsammans utarbeta strategier och lösningar för att bekämpa undernäringen med den äldre individen i centrum.

Tidigare riksdagsbehandling

Tillkännagivande om en nollvision när det gäller undernäring bland äldre och motionsyrkande om nattfastan

Utskottet föreslog i betänkande 2021/22:SoU13 Äldrefrågor ett tillkännagivande till regeringen om att ge en lämplig myndighet i uppdrag att ta fram underlag till en nollvision när det gäller undernäring bland äldre (1 res. S, C, V, MP). Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 54):

Alltför många äldre lider av allvarlig undernäring. Orsaken till det kan bl.a. bero på avsaknad av middagssällskap, att kvaliteten på måltiderna brister och bristande kunskap om äldres nutrition. Utskottet ser positivt på det stöd som tagits fram av Socialstyrelsen och Livsmedelsverket, men anser att det behövs fler åtgärder för att motverka undernäring bland äldre. Utskottet anser därför att regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att ta fram underlag för en nollvision när det gäller undernäring bland äldre. Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför och tillkännager detta för regeringen. Därmed bör motionerna [...] bifallas.

Ett motionsyrkande om nattfastan avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:215).

Enligt uppgift från Socialdepartementet bereds tillkännagivandet.

Utskottets ställningstagande

I mars 2022 riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att den bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att ta fram underlag till en nollvision när det gäller undernäring bland äldre (rskr. 2021/22:215). Tillkännagivandet bereds enligt uppgift inom Regeringskansliet.

Utskottet noterar att regeringen nyligen har givit Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra en informationsinsats om fallprevention för kommuner och regioner där även mat och måltiders betydelse inkluderas i det fallpreventiva arbetet. Utskottet noterar vidare bl.a. att Livsmedelsverket i dialog med Socialstyrelsen och yrkesgrupper på området har tagit fram nationella riktlinjer för måltider i äldreomsorgen. I de nationella riktlinjerna lyfter myndigheten fram fem framgångsfaktorer för bra måltider: individanpassning, kunskap och kompetens, helhetssyn på måltidskvalitet, god samverkan mellan yrkesgrupper samt ständig utveckling och utvärdering av måltidsverksamheten.

Utskottet anser inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:313 (SD) yrkande 5, 2022/23:901 (C) yrkande 34, 2022/23:927 (SD) yrkandena 14 och 15, 2022/23:1336 (S) och 2022/23:1852 (M) yrkandena 1 och 2. Motionsyrkandena bör avslås.

Reservationer

1. Äldres rättigheter, punkt 1 (S, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S), Ulrika Westerlund (MP) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 48 och avslår motionerna

2022/23:314 av Markus Wiechel (SD) och

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

Den socialdemokratiskt ledda regeringen gav i december 2020 en utredare i uppdrag att föreslå en äldreomsorgslag och i anslutning till den nya lagen lämna förslag som stärker tillgången till medicinsk kompetens. Utredningen överlämnade sina förslag till regeringen i juni 2022. Vi anser att det är av stor betydelse att den nya regeringen bereder utredningens förslag och inkomna remissynpunkter. Regeringen bör därefter återkomma till riksdagen med ett förslag till ny lagstiftning under mandatperioden.

2. Äldres rättigheter, punkt 1 (SD)

av Linda Lindberg (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 1 och 3 samt avslår motionerna

2022/23:314 av Markus Wiechel (SD) och

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 48.

Ställningstagande

Vi anser att vård- och omsorgsbehövande äldre bör ges en starkare ställning. Begreppet ”skälig levnadsnivå”, är inte gott nog och vi menar att begreppet ska fasas ut och i stället ersättas med ”goda levnadsvillkor”. Vidare menar vi att rättigheter som anses självklara för andra grupper i samhället även ska vara självklara för omsorgsbehövande äldre och att lagar som omfattar äldre, så kallade äldreomsorgslagar, därför bör bli en rättighetslag. En rättighetslag innebär att de personer som omfattas av lagen har rätt till vissa bestämda insatser.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett sådant förslag. Vi anser vidare att regeringen bör se över möjligheten att införa ett krav på att det i varje kommun ska finnas en äldreombudsman som uppmärksammar äldres behov.

3. Äldreomsorgens organisation och finansiering, punkt 2 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 1,
2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 28 och
2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 41 och 45 samt
avslår motionerna
2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 9 och 10 samt
2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 15.

Ställningstagande

Den socialdemokratiskt ledda regeringen inledde arbetet med att lyfta, trygga och modernisera den svenska äldreomsorgen. Ett verkligt reformarbete tar dock tid och viktiga ytterligare lagförslag har utretts och väntar nu på att genomföras. Det är av central betydelse att den nya regeringen tar detta arbete vidare.

I budgetpropositionen för 2023 aviserade regeringen att den avser att genomföra en översyn av statsbidragen inom äldreområdet. Vid en sådan översyn är det viktigt att eftersträva effektivitet och flexibilitet. Den socialdemokratiska regeringen införde genom budgetpropositionen för 2021 ett nytt sektorsbidrag på äldreomsorgens område. Vi anser att regeringen vid sin

kommande översyn av statsbidragen bör prioritera att utöka det flexibla sektorsbidraget framför andra mer administrativt betungande statsbidrag.

Vidare anser vi att regeringen årligen bör återkoppla till riksdagen hur äldreomsorgen har utvecklats och redogöra för identifierade kommande behov.

Slutligen anser vi att regeringen bör se över hur man kan stärka förutsättningarna för en mer evidensbaserad kunskap om effekter av välfärdsinsatser riktade mot äldre.

4. Äldreomsorgens organisation och finansiering, punkt 2 (V)

av Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 1, 9 och 10 samt avslår motionerna

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 28,

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 15 och

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 41 och 45.

Ställningstagande

Enligt min mening bör regeringen årligen återkoppla till riksdagen om hur äldreomsorgen har utvecklats och redogöra för identifierade kommande behov.

Vidare anser jag att regeringen bör genomföra de lagändringar som krävs för att privata vårdbolag som får statligt stöd inte samtidigt ska kunna dela ut bonusar till chefer. Vidare bör regeringen återkräva statligt stöd till privata vårdbolag vid varje fall av bonusutdelning.

5. Äldreomsorgens organisation och finansiering, punkt 2 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 28 och
2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 15 och
avslår motionerna
2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 1, 9 och 10 samt
2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 41 och 45.

Ställningstagande

I juni 2020 lämnade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om vistelsekommuners ansvar för socialtjänstinsatser. Jag noterar att tillkännagivandet fortfarande bereds inom Regeringskansliet. Det är enligt min mening angeläget att det finns ett uttryckligt lagstöd för att i ett krisläge, likt coronapandemin, kunna neka hemtjänst till personer som tillfälligt bor i kommunen. Regeringen bör se över hur ett sådant lagstöd lämpligast kan utformas och återkomma till riksdagen med ett lagförslag.

Regeringen bör även se över hur man kan stärka förutsättningarna för mer evidensbaserad kunskap om effekter av välfärdsinsatser riktade mot äldre.

6. Äldreomsorgens organisation och finansiering, punkt 2 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 1 och
2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 28 och
avslår motionerna
2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 9 och 10,
2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 15 och
2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 41 och 45.

Ställningstagande

Enligt min mening bör regeringen årligen ge återkoppling till riksdagen om hur äldreomsorgen har utvecklats och redogöra för identifierade kommande behov. Regeringen bör även se över hur man kan stärka förutsättningarna för mer evidensbaserad kunskap om effekter av välfärdsinsatser riktade mot äldre.

7. Samordnad individuell plan för äldre, punkt 3 (SD)

av Linda Lindberg (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 4.

Ställningstagande

En samordnad individuell plan (SIP) ska alltid upprättas från både socialtjänst och hälso- och sjukvård och tillsammans med den person som har behov av stöd. Planen ska tydliggöra vem som gör vad och när. Vi menar att en sådan plan bör upprättas redan vid första besöket för att säkerställa att rätt insatser sätts in från början. Regeringen bör se över denna fråga.

8. Lagen om valfrihetssystem, punkt 4 (SD, C)

av Linda Lindberg (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD), Carita Boulwén (SD) och Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 11 och
2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 2 och
avslår motionerna
2022/23:613 av Markus Kallifatides (S) och
2022/23:1974 av Eva Lindh m.fl. (S).

Ställningstagande

I vissa kommuner har äldre i dag full möjlighet att välja hemtjänst- och omsorgsgivare själv. Om den äldre föredrar privata eller fristående alternativ över det offentliga måste detta vara möjligt att välja, men i en hel del kommuner har den äldre inte denna valfrihet. På samma sätt som alla människor har möjlighet att välja vårdcentral måste äldre kunna välja sin hemvårdsaktör. LOV stärker äldres självbestämmande och ger en ökad

valfrihet men leder också till att verksamheter som inte är tillräckligt bra kan väljas bort. Vi anser därför att LOV bör göras obligatorisk för äldreomsorg i alla landets kommuner.

9. Avgifter och kostnader, punkt 5 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:859 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 2 och 3 samt
avslår motion
2022/23:1854 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Enligt min mening behövs det en tydligare reglering och lagstiftning när det gäller kommunernas ansvar för att se till att de äldre har en rimlig levnadsstandard. Det behövs även en översyn av äldres kostnader och ersättningar och hur de skiljer sig åt beroende på var de äldre bor. Vad som ingår i försörjningsstödet, existensminimum och förbehållsbelopp behöver ses över. Regeringen bör vidta nödvändiga åtgärder för att detta blir gjort.

10. Avgifter och kostnader, punkt 5 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:859 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 3 och
avslår motionerna
2022/23:859 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 2 och
2022/23:1854 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Enligt min mening behövs det en översyn av äldres kostnader och ersättningar och hur de skiljer sig åt beroende på var de äldre bor. Vad som ingår i försörjningsstödet, existensminimum och förbehållsbelopp behöver ses över. Regeringen bör vidta nödvändiga åtgärder för att detta blir gjort.

11. Beredskapsplan, punkt 6 (V)

av Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 15.

Ställningstagande

Under coronapandemin blev det tydligt vilken bristande beredskap som fanns inom äldreomsorgen. Hur stor krisberedskapen var varierade stort mellan kommunerna. Regeringen bör därför återkomma med förslag på åtgärder som säkerställer att det på varje äldreboende och inom hemtjänsten i varje kommun finns en beredskapsplan för utbrott av virus och pandemier.

12. Personalkontinuitet och personalens villkor m.m., punkt 7 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlgqvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:696 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S) yrkande 3,
2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 13 och
2022/23:1289 av Sanna Backeskog och Sanne Lennström (båda S) samt
avslår motionerna
2022/23:696 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S) yrkande 2,
2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 12 och 16 samt
2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 6.

Ställningstagande

Både kommunala och fristående utförare behöver få bättre förutsättningar och fler verktyg för att öka personalkontinuiteten. Regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att stödja kommuner och fristående aktörer i att införa välfungerande modeller för att öka personalkontinuiteten.

Regeringen bör även se över möjligheten att tydliggöra arbetsgivarens ansvar för att säkra ett gott ledarskap inom vården och omsorgen. Alla chefer i äldreomsorgen bör inneha en befattningsutbildning, som ger förutsättningar för en hög och jämn kvalitet i verksamheten oavsett driftsform.

Slutligen måste äldreomsorgens personal få mer inflytande över arbetet. Minutstyrningen måste upphöra och i stället bör verksamheten övergå till tillitsbaserad styrning. Regeringen bör se över denna fråga.

13. Personalkontinuitet och personalens villkor m.m., punkt 7 (SD)

av Linda Lindberg (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 6 och avslår motionerna

2022/23:696 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S) yrkandena 2 och 3,

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 12, 13 och 16 samt

2022/23:1289 av Sanna Backeskog och Sanne Lennström (båda S).

Ställningstagande

Trots skärpta krav på nattbemanningen är den fortfarande låg på många äldreboenden i landet. Vi menar därför att särskilda boenden bör vara bemannade dygnet runt så att personal kan ge nödvändig hjälp utan dröjsmål. Den boende ska kunna vara säkra på att det finns personal till hands då man behöver den, oavsett vilken kommun man bor. Regeringen bör se över denna fråga.

14. Personalkontinuitet och personalens villkor m.m., punkt 7 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 12, 13 och 16 samt

avslår motionerna

2022/23:696 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S) yrkandena 2 och 3,

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 6 och

2022/23:1289 av Sanna Backeskog och Sanne Lennström (båda S).

Ställningstagande

Både kommunala och fristående utförare behöver få bättre förutsättningar och fler verktyg för att öka personalkontinuiteten. Enligt min mening bör regeringen fastställa som mål att det normala i all hemtjänst ska vara maximalt tio medarbetare per äldres hem senast 2030. Målet går att uppnå genom ett medvetet arbete med medarbetarplanering, schemaläggning och rekryteringar. Regeringen bör vidare ge en lämplig myndighet i uppdrag att stödja kommuner och fristående aktörer i att införa välfungerande modeller för att öka personalkontinuiteten. Regeringen bör även fastställa ett mål att alla anställda i äldreomsorgen som arbetar med omvårdnad minst bör ha en undersköterskeutbildning senast 2030.

15. Personalkontinuitet och personalens villkor m.m., punkt 7 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:696 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S) yrkande 3 och

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 13 och

avslår motionerna

2022/23:696 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S) yrkande 2,
2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 12 och 16,
2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 6 och
2022/23:1289 av Sanna Backeskog och Sanne Lennström (båda S).

Ställningstagande

Regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att stödja kommuner och fristående aktörer i att införa välfungerande modeller för att öka personalkontinuiteten. Jag anser även att äldreomsorgens personal måste få mer inflytande över arbetet. Minutstyrningen måste upphöra och i stället bör verksamheten övergå till tillitsbaserad styrning. Regeringen bör se över denna fråga.

16. Förlängning av Äldreomsorgslyftet, punkt 8 (S, V, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S), Ulrika Westerlund (MP), Karin Sundin (S) och Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:696 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S) yrkande 1,
2022/23:2018 av Paula Holmqvist m.fl. (S) och
2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 44.

Ställningstagande

Äldreomsorgslyftet presenterades av regeringen i maj 2020. Satsningen innebär att ny och befintlig personal får möjlighet att utbilda och vidareutbilda sig på betald arbetstid. Äldreomsorgslyftet omfattar också första linjens chefer som har möjlighet till ledarskapsutbildningar på högskolenivå. Satsningen har hittills varit framgångsrik. Vi noterar att regeringen i budgetpropositionen för 2023 har aviserat att man avser att avsluta satsningen efter 2023. Det vore ett stort misstag. Enligt vår mening bör Äldreomsorgslyftet förlängas åtminstone mandatperioden ut, t.o.m. 2026.

17. Språkkrav för personal i äldreomsorgen, punkt 9 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlgqvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:1850 av Sten Bergheden (M),
2022/23:2011 av Johanna Rantsi (M) och
2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 43.

Ställningstagande

Språkkunskaperna inom äldreomsorgen är i dag för dåliga, vilket leder till risker för de äldre. Enligt vår mening bör det ställas krav på kunskaper i svenska för arbete inom äldreomsorgen. När man inte upp till kraven är det upp till arbetsgivaren att utbilda personalen. Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder så att ett språkkrav kan införas.

18. Övriga kompetensfrågor, punkt 10 (SD)

av Linda Lindberg (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:957 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 8 och
avslår motion
2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 40.

Ställningstagande

Män och kvinnor beviljas olika stödinsatser, trots att behovet av insats egentligen är detsamma. För att uppnå en jämställd äldreomsorg behöver biståndsbedömarens egna föreställningar om kön medvetandegöras. Regeringen bör vidta åtgärder för att uppnå en jämställd äldreomsorg.

19. Övriga kompetensfrågor, punkt 10 (C, MP)

av Ulrika Westerlund (MP) och Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 40 och
avslår motion

2022/23:957 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 8.

Ställningstagande

Det behövs ökad kompetens kring bemötande av äldre hbtqi-personer i hela landet hos vård- och omsorgspersonal. Regeringen bör därför ge en lämplig myndighet i uppdrag att stärka kompetensen hos kommunerna och fristående vårdgivare i äldreomsorgen för äldre hbtqi-personer.

20. Registerkontroll, punkt 11 (SD)

av Linda Lindberg (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 16 och 17 samt
avslår motion

2022/23:67 av Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Ställningstagande

Enligt vår mening är det viktigt att utöka kraven på kontroller i belastningsregistret. De bör göras kontinuerligt och omfatta alla anställda, praktiserande och studerande inom äldreomsorgen, för att på så sätt, i så stor utsträckning som möjligt, förhindra att personer som är dömda för våldsbrott arbetar inom äldreomsorgen. Regeringen bör se över denna fråga.

21. Hälso- och sjukvård inom äldreomsorgen, punkt 12 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlgvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 11 och
2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 2 och 4 samt
avslår motionerna
2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 2 och 14,
2022/23:93 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),
2022/23:313 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1–3 och
2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 3 och 5.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör regeringen ta initiativ till att utreda förslaget om ökade befogenheter för medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) att ha tillsynsansvar för både kommunala och privata vårdgivare.

Vidare måste sjuksköterskor och undersköterskor ges ett större ansvar och en bredare delegation att ge vård till äldre i särskilt boende. Regeringen bör initiera författningsändringar som säkerställer detta.

Det behövs även en lagändring som säkerställer att alla kommuner har en förpliktande samverkansöverenskommelse med regionen om hur personer som bor i särskilt boende eller har hemsjukvård ska få tillgång till läkarvård och medicinsk behandling. Många kommuner och regioner har välfungerande modeller som behöver spridas.

22. Hälso- och sjukvård inom äldreomsorgen, punkt 12 (V)

av Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 2, 11 och 14 samt
2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 5,

bifaller delvis motion

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 3 och avslår motionerna

2022/23:93 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:313 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1–3 och

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 2 och 4.

Ställningstagande

Enligt min mening bör regeringen vidta åtgärder för att stärka den medicinska kompetensen inom äldreomsorgen genom krav på specialistutbildning i geriatrik, eller annan jämförbar kompetens, för de läkare som arbetar där.

Regeringen bör vidare ta initiativ till att utreda förslaget om ökade befogenheter för medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) att ha tillsynsansvar för både kommunala och privata vårdgivare.

Regeringen bör även ta initiativ till att det på varje äldreboende ska finnas en fast och namngiven läkarkontakt knuten till verksamheten och en sjuksköterska på varje särskilt boende dygnet runt under veckans alla dagar.

Slutligen behöver staten och SKR i samråd se över hur alla kommuner kan få tillgång till en medicinskt ansvarig läkare (MAL) och regeringen bör initiera de författningsändringar som är nödvändiga för en sådan reform.

23. Hälso- och sjukvård inom äldreomsorgen, punkt 12 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 2–5,

bifaller delvis motion

2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 14 och

avslår motionerna

2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 2 och 11,

2022/23:93 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) och

2022/23:313 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Enligt min mening måste sjuksköterskor och undersköterskor ges ett större ansvar och en bredare delegation att ge vård till äldre i särskilt boende. Vidare bör alla äldreboenden ha tillgång till sjuksköterskekompetens dygnet runt,

under alla veckans dagar. Det betyder inte att en sjuksköterska behöver finnas på plats, men en fast sjuksköterska ska finnas att tillgå. Det behövs även fasta läkare för de boende. Regeringen bör initiera författningsändringar som säkerställer detta.

Det behövs även en lagändring som säkerställer att alla kommuner har en förpliktande samverkansöverenskommelse med regionen om hur personer som bor i särskilt boende eller i hemsjukvård ska få tillgång till läkarvård och medicinsk behandling. Många kommuner och regioner har välfungerande modeller som behöver spridas.

Slutligen behöver staten och SKR i samråd se över hur alla kommuner kan få tillgång till en medicinskt ansvarig läkare (MAL) och regeringen bör initiera de författningsändringar som är nödvändiga för en sådan reform.

24. Hälso- och sjukvård inom äldreomsorgen, punkt 12 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 11 och
avslår motionerna
2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 2 och 14,
2022/23:93 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),
2022/23:313 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1–3 och
2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 2–5.

Ställningstagande

Regeringen bör enligt min mening ta initiativ till att utreda förslaget om ökade befogenheter för medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) att ha tillsynsansvar för både kommunala och privata vårdgivare.

25. Vård och omsorg för personer med demens, punkt 13 (SD)

av Linda Lindberg (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 8 och avslår motion

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 24, 25 och 38.

Ställningstagande

I ett tiotal länder, bl.a. i Sverige, har det byggts en form av demensbyar för att ge de boende en trygg och meningsfull vardag. Konceptet demensbyar verkar vara framgångsrik och regeringen bör därför enligt vår mening se över hur fler demensbyar kan byggas.

26. Vård och omsorg för personer med demens, punkt 13 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 24, 25 och 38 samt

avslår motion

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 8.

Ställningstagande

Från den 1 januari 2020 är enligt uppgift norska kommuner lagskyldiga att erbjuda dagverksamhet till alla som fått en demensdiagnos. Regeringen bör se över hur en motsvarande lagstiftning lämpligast kan utformas i Sverige och återkomma till riksdagen med förslag på författningsändringar.

Vidare bör regeringen enligt min mening utreda frågan om en förändrad lagstiftning som gör det möjligt för personal att vidta vissa begränsade åtgärder som står i proportion till den risk som personen med demens kan orsaka sig själv eller andra.

Slutligen bör regeringen se över hur det kan säkerställas att personer som har ett annat modersmål än svenska och som har en demenssjukdom får personcentrerad vård och omsorg i enlighet med de nationella riktlinjerna för vård och omsorg vid demenssjukdom, oberoende av var i landet man bor.

27. Boendefrågor, punkt 14 (SD)

av Linda Lindberg (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 5 och 7 samt avslår motionerna

2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 4–8 och

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 26 och 35.

Ställningstagande

Det är enligt vår mening viktigt att säkerställa att parbogarantin följs i hela landet så att sammanboende inte tvingas bo i varsitt hushåll när den ena parten fått plats på någon form av särskilt boende. För efterlevande partner som beviljats medboende menar vi att kommunen ska erbjuda fortsatt plats på det särskilda boendet om möjlighet finns. Om sådan möjlighet inte finns ska kommunen ha en skyldighet att tillhandahålla en annan lämplig bostad. Regeringen bör därför se över möjligheten och förutsättningarna att ställa sådana krav på kommunerna.

Trots kunskapen om att äldre människor mår bättre av att umgås med djur är det oftast inte tillåtet att ta med sitt sällskapsdjur vid flytt till ett äldreboende. Vi anser att regeringen bör ta fram en nationell målsättning och strategi för att öka tillgången till kategoriboende med husdjursprofil.

28. Boendefrågor, punkt 14 (V)

av Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 4–8 och avslår motionerna

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 26 och 35 samt 2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 5 och 7.

Ställningstagande

Enligt min mening bör regeringen genomföra en kartläggning på nationell nivå över antalet särskilda boenden i kommunerna och hur många beslut som fattas att bevilja respektive avslå ansökningar om särskilt boende för äldre. Vidare bör regeringen vidta åtgärder för att genomföra de lagändringar som krävs för att bättre tillgodose äldres rätt till särskilt boende.

Att minska ensamheten för äldre är en allt viktigare uppgift, och med beaktande av att upplevelse av ensamhet och oro faktiskt är en stor hälsorisk bör även dessa behov kunna ligga till grund för bedömningen av rätt till särskilt boende. Regeringen bör ta initiativ till att ändra nationella riktlinjer så att oro och ensamhet ska utgöra grund vid bedömning av rätten till särskilt boende. Vidare bör regeringen ta initiativ till ändrade riktlinjer så att alla över 85 år ska erbjudas insatsen särskilt boende.

Slutligen bör regeringen ges i uppdrag att utreda privata företag som erbjuder dyra boenden och skattesubventionerade tilläggs tjänster och hur detta påverkar kommunernas lagstadgade skyldighet att erbjuda bra kommunala boenden.

29. Boendefrågor, punkt 14 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 26 och 35 samt avslår motionerna

2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 4–8 och

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 5 och 7.

Ställningstagande

Enligt min mening bör kommunen vara skyldig att erbjuda personer som är 85 år eller äldre det som motsvarar en biståndsbedömd trygghetsbostad. Regeringen bör se över denna fråga.

Vidare anser jag att regeringen i samråd med Vårdföretagarna, SKR och andra relevanta aktörer bör se över hur förutsättningarna för s.k. intressentboenden kan stärkas i hela landet.

30. Åldersvänliga lokalsamhällen, punkt 15 (S, C, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlgvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S), Ulrika Westerlund (MP), Karin Sundin (S) och Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 27.

Ställningstagande

År 2010 skapade WHO ett internationellt nätverk för åldersvänliga städer. Nätverket består av över 1 000 städer, varav några svenska. Medlemmarna arbetar för att förbättra fysiska och sociala miljöer så att de ska bli bättre platser att åldras och bli gammal på.

Det är viktigt att alla kommuner i Sverige, inte minst kommuner med en stor och växande andel äldre i befolkningen, har jämlika förutsättningar för att utveckla åldersvänliga lokalsamhällen. Vi anser därför att regeringen bör överväga att ge en lämplig myndighet i uppdrag att se över kommunernas förutsättningar för detta och hur förutsättningarna kan stärkas.

31. Tillsyn, punkt 16 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 6.

Ställningstagande

Enligt min mening bör regeringen se över hur man kan utvidga Ivos ansvar och kapacitet att ha en nationell överblick över den kommunala äldreomsorgen och tidigt kunna ingripa vid lokala eller regionala strukturella brister, t.ex. vid en krissituation.

32. E-hälsa och välfärdsteknik, punkt 17 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 36 och

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 47 och
avslår motion

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 33.

Ställningstagande

Förutom att rekrytera och anställa fler behöver också äldreomsorgen möta utvecklingen och den växande gruppen äldre med ny teknik och nya arbetssätt. Under den föregående mandatperioden utreddes dessa frågor. Vi anser att regeringen skyndsamt ska ta fram nya lagbestämmelser som främjar införandet av välfärdsteknik i äldreomsorgen. Den nya lagstiftningen bör möjliggöra för kommuner att införa välfärdsteknik som t.ex. trygghetslarm med gps-funktion, läkemedelsrobotar och kamera för tillsyn i bostaden.

Vidare anser vi att det behövs ett nationellt stöd för att stödja upphandling, införande och utvärdering av välfärdsteknik för att skapa mer likvärdiga förutsättningar i hela landet. Regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att se över hur kommunernas införande och utvärdering av välfärdsteknologi i den kommunala hälso- och sjukvården och äldreomsorgen i större utsträckning kan koordineras.

33. E-hälsa och välfärdsteknik, punkt 17 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 33 och 36 samt
avslår motion

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 47.

Ställningstagande

Att ha tillgång till internet måste vara självklart. Enligt min mening bör regeringen ge en lämplig myndighet i uppdrag att ta fram riktlinjer eller en föreskrift som säkerställer att alla som bor på ett särskilt boende har tillgång till trådlöst internet och möjlighet till videosamtal.

Vidare anser jag att det behövs ett nationellt stöd för att stödja upphandling, införande och utvärdering av välfärdsteknik för att skapa mer likvärdiga förutsättningar i hela landet. Regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att se över hur kommunernas införande och utvärdering av välfärdsteknologi i den kommunala hälso- och sjukvården och äldreomsorgen i större utsträckning kan koordineras.

34. E-hälsa och välfärdsteknik, punkt 17 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 36 och avslår motionerna

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 33 och 2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 47.

Ställningstagande

Jag anser att det behövs ett nationellt stöd för att stödja upphandling, införande och utvärdering av välfärdsteknik för att skapa mer likvärdiga förutsättningar i hela landet. Regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att se över hur kommunernas införande och utvärdering av välfärdsteknologi i den kommunala hälso- och sjukvården och äldreomsorgen i större utsträckning kan koordineras.

35. Anhörigstöd, punkt 18 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlgvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 46,
bifaller delvis motion

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 29 och
avslår motion

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 30.

Ställningstagande

I april 2022 antog regeringen Sveriges första nationella anhörigstrategi. Syftet med strategin är att stärka anhörigperspektivet inom vård och omsorg, samt att göra stödet till anhöriga mer likvärdigt över landet. Det är enligt vår mening viktigt att den nya regeringen nu tar arbetet med anhörigstrategin vidare. Vi vill även se ett uppdrag om strategisk uppföljning när det gäller genomförandet av strategin.

36. Anhörigstöd, punkt 18 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 29 och 30 samt
avslår motion

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 46.

Ställningstagande

Enligt min mening behövs ett förbättrat och sammanhållet anhörigstöd som ger kommunerna och Försäkringskassan fler verktyg att stödja anhöriga och säkerställa lika möjligheter för kvinnor och män som är anhörigvårdare. Enligt min mening bör regeringen skyndsamt ta fram en nationell strategi som beskriver konkreta insatser för ett förbättrat, jämställt och jämlikt anhörigstöd i hela landet. Regeringen bör i samband med arbetet med en nationell anhörigstrategi även se över hur alla anhöriga till personer som får kommunal hälso- och sjukvård kan få tillgång till rådgivning och avlastning vid behov.

37. Anhörigstöd, punkt 18 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 29 och avslår motionerna

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 30 och 2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 46.

Ställningstagande

Enligt min mening behövs ett förbättrat och sammanhållet anhörigstöd som ger kommunerna och Försäkringskassan fler verktyg att stödja anhöriga och säkerställa lika möjligheter för kvinnor och män som är anhörigvårdare. Enligt min mening bör regeringen skyndsamt ta fram en nationell strategi som beskriver konkreta insatser för ett förbättrat, jämställt och jämlikt anhörigstöd i hela landet.

38. Ofrivillig ensamhet bland äldre, punkt 19 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 27 och avslår motion

2022/23:1401 av Marie-Louise Hänel Sandström (M).

Ställningstagande

Ofrivillig ensamhet och upplevd otrygghet bland personer över 85 år är ett växande samhällsproblem som särskilt drabbar kvinnor. Civilsamhället är en viktig samarbetspartner för att alla äldre ska få möjlighet att delta i aktiviteter utifrån individuella behov och intressen. Möjligheten till social gemenskap är också avgörande för att motverka ofrivillig ensamhet. Riksdagen har tidigare fattat beslut om ett tillkännagivande till regeringen om att den bör ta fram en

nationell strategi mot ofrivillig ensamhet bland äldre. Regeringen bör skyndsamt följa upp och genomföra riksdagens beslut.

39. Hälsöförebyggande arbete, punkt 20 (SD)

av Linda Lindberg (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 10 och avslår motionerna

2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 13,

2022/23:90 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 23 och

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 28.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör se över på vilka sätt äldreomsorgen kan erbjuda insatser som möjliggör ett hälsosamt åldrande. Det kan t.ex. handla om att den äldre erbjuds samtal om sin situation i vardagen en gång per år för att belysa om det finns behov av exempelvis sociala aktiviteter eller hälsofrämjande insatser.

40. Hälsöförebyggande arbete, punkt 20 (V)

av Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 13 och avslår motionerna

2022/23:90 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 23,

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 28 och

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 10.

Ställningstagande

Förebyggande och rehabiliterande åtgärder är den främsta åtgärden för att begränsa framtida kostnader för hälso- och sjukvård och är också viktigt för närståendes situation och hälsa. Regeringen bör därför utreda möjligheten att erbjuda alla personer över 65 år en hälsobedömning som förebyggande insats.

41. Hälsöförebyggande arbete, punkt 20 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 23 och

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 28 och avslår motionerna

2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 13,

2022/23:90 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) och

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 10.

Ställningstagande

Enligt min mening behövs det ett nationellt program för äldres hälsa. En viktig byggsten i ett sådant äldrehälsovårdsprogram är att alla personer som är 70 år eller äldre ska erbjudas ett hälsosamtal. Mötet ska utmyнна i en hälsoplan. Äldrehälsovårdsprogrammet ska även inkludera kostnadsfria vaccinationer och screeningar i linje med expertmyndigheternas rekommendationer. Regeringen bör se över denna fråga.

42. Hälsöförebyggande arbete, punkt 20 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 28 och

avslår motionerna

2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 13,
2022/23:90 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),
2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 23 och
2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 10.

Ställningstagande

Enligt min mening behövs det ett äldre hälsovårdsprogram som inkluderar kostnadsfria vaccinationer och screeningar i linje med expertmyndigheternas rekommendationer. Regeringen bör se över denna fråga.

43. Fallpreventivt arbete, punkt 21 (SD)

av Linda Lindberg (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 13 och

bifaller delvis motion

2022/23:313 av Markus Wiechel (SD) yrkande 6.

Ställningstagande

Risken att falla skapar rädsla, och det hindrar många från att gå ut och röra på sig. Konsekvensen blir ökad isolering, försämrade fysiska prestationsförmågor och ett påskyndat åldrande. Med förebyggande insatser kan dock många fallolyckor förhindras. Förebyggande arbete behövs såväl inomhus som utomhus. Till exempel bör användandet av halkskydd uppmuntras. Vi anser att regeringen på olika sätt bör främja arbetet med att minska fallolyckor.

44. Nutrition och måltider, punkt 22 (SD)

av Linda Lindberg (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 14 och 15 samt
avslår motionerna
2022/23:313 av Markus Wiechel (SD) yrkande 5,
2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 34,
2022/23:1336 av Mats Wiking (S) och
2022/23:1852 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Det bör vara en självklarhet att även på äldre dagar få avnjuta nylagad, välsmakande och näringsrik mat. Matens kvalitet och tillagningssätt har stor betydelse för de äldres välbefinnande och hälsa. Det får inte heller gå för lång tid mellan måltiderna, vilket kan bli ett problem under exempelvis nattfastan. Vi anser att fastan aldrig bör överskrida elva timmar. Regeringen bör se över hur detta kan regleras.

Vidare anser vi att utbildade kockar med rätt kunskap om livsmedel ska ansvara för inköp av råvaror och tillagning av maten på äldreboenden och inom hemtjänsten bör de äldre erbjudas nylagad mat i så stor utsträckning som möjligt. Detta måltidslyft ska säkerställa att äldres måltider uppfyller vissa grundkrav när det gäller näringsinnehåll och kvalitet. Regeringen bör se över detta och återkomma med ett förslag på hur ett måltidslyft kan införas.

45. Nutrition och måltider, punkt 22 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 34 och
avslår motionerna
2022/23:313 av Markus Wiechel (SD) yrkande 5,
2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 14 och 15,
2022/23:1336 av Mats Wiking (S) och
2022/23:1852 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Mat och måltider är viktigt för allas hälsa och livskvalitet, också för äldre som bor i särskilt boende. Det finns omfattande kunskapsstöd och många goda exempel på hur verksamheter jobbar personcentrerat med kost och måltidsupplevelser i äldreomsorgen. Staten behöver se till att alla kommuner får

jämlika förutsättningar att införa de nationella kunskapsstöden. Regeringen bör därför se över hur statliga myndigheter på lämpligt sätt kan stimulera till vidareutveckling av måltidsmiljöer och verksamhetsnära matlagning inom alla verksamheter i äldreomsorgen.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:67 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa krav på registerutdrag från polis för arbete i hemtjänst och äldreomsorg och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkoppla till riksdagen årligen om hur äldreomsorgen har utvecklats samt redogöra för identifierade kommande behov och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta åtgärder för att stärka den medicinska kompetensen genom krav på specialistutbildning i geriatrik, eller annan jämförbar kompetens, för de läkare som arbetar inom äldreomsorgen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra en kartläggning på nationell nivå av antalet särskilda boenden i kommunerna samt hur många beslut som fattas att bevilja respektive avslå ansökningar om särskilt boende för äldre och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta åtgärder för att genomföra de lagändringar som krävs för att bättra tillgodose äldres rätt till särskilt boende och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att ändra nationella riktlinjer i syfte att oro och ensamhet ska utgöra grund vid bedömning av rätten till särskilt boende och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till ändrade riktlinjer så att alla över 85 år ska erbjudas insatsen särskilt boende och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att utreda privata företag som erbjuder dyra boenden och skattesubventionerade tilläggstjänster och hur detta påverkar kommunernas lagstadgade skyldighet att erbjuda bra kommunala boenden och tillkännager detta för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra de lagändringar som krävs för att privata vårdbolag som får statligt stöd inte samtidigt ska kunna dela ut bonusar till chefer och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkräva statligt stöd till privata vårdbolag vid varje fall av bonusutdelning och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att utreda förslaget om ökade befogenheter för medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) att ha tillsynsansvar för både kommunala och privata vårdgivare och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten att erbjuda alla personer över 65 år en hälsobedömning som förebyggande insats och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att det på varje äldreboende ska finnas en fast och namngiven läkarkontakt knuten till verksamheten samt att det ska finnas en sjuksköterska på varje särskilt boende dygnet runt under veckans alla dagar och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på åtgärder som säkerställer att det på varje äldreboende samt inom hemtjänsten i varje kommun finns en beredskapsplan för utbrott av virus och pandemier och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:90 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att starta upp ett pilotprojekt i Södermanland där seniorer erbjuds en speciellt utformad hälsokontroll för att finna avvikelser och förhindra sjukdomsfall och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:93 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att ge kommunerna rätt att anställa läkare för att säkerställa en trygg och säker vård i hela kedjan och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:313 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en professionalisering av den geriatriska kompetensen i regionerna samt i den kommunala äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda krav på en miniminivå avseende vissa kunskaper för att få arbeta med patienter och brukare inom den geriatriska vården i regionerna samt kommunal äldreomsorg och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av en central samordning av rätt kompetens i all geriatrisk vård och omsorg och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av kosten inom den offentliga äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta ett nationellt bidrag för broddar till seniorer och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:314 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta införandet av en nationell äldreombudsman och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:613 av Markus Kallifatides (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en reformering av lagen (2008:962) om valfrihetssystem inom kommunal välfärd och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:696 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Äldreomsorgslyftet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga det som står om personalens villkor och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga det som står om tillitsbaserad styrning och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla ett nationellt äldrehälsovårdsprogram som inkluderar återkommande hälsosamtal och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur kommunernas förutsättningar att skapa och utveckla åldersvänliga lokalsamhällen kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över hur man kan stärka förutsättningarna för mer

evidensbaserad kunskap om effekter av välfärdsinsatser riktade mot äldre och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:859 av Martina Johansson m.fl. (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydligare reglering av kommunernas ansvar för pensionärens levnadsstandard och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av äldres kostnader och ersättningar och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur sjuksköterskor och undersköterskor kan ges ett större ansvar och en bredare delegation att ge vård till äldre i särskilt boende och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska finnas fasta sjuksköterskor knutna till alla särskilda boenden liksom tillgång till fasta läkare för de boende och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör initiera en lagändring som säkerställer att alla kommuner har en förpliktande samverkansöverenskommelse med regionen om hur personer som bor i särskilt boende eller mottar hemsjukvård ska få tillgång till läkarvård och medicinsk behandling, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtliga kommuner genom samverkan med regionen ska få tillgång till en medicinskt ansvarig läkare (MAL) eller motsvarande funktion och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över hur man kan utvidga Ivos ansvar och kapacitet att ha en nationell överblick över den kommunala äldreomsorgen i syfte att tidigt kunna ingripa vid lokala eller regionala strukturella brister och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftning för att möjliggöra att samtliga äldre garanteras valfrihet i valet av vårdgivare i hemtjänsten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett långsiktigt mål för ökad kontinuitet i hemtjänsten, med maximalt tio medarbetare per hemtjänsttagare per tvåveckorsperiod, och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att stödja kommuner och fristående aktörer i att implementera välfungerande modeller för att öka personalkontinuiteten och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör lägga fram ett förslag som ger kommuner lagstöd att i ett krisläge och under en begränsad tid kunna neka tillfälligt boende och hemtjänst och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett nationellt mål om att alla anställda i svensk äldreomsorg som arbetar med omvårdnad minst bör ha en undersköterskeutbildning senast 2030 och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör lägga fram ett lagförslag som ger personer som fått en demensdiagnos rätt till dagverksamhet i sin hemkommun och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en förändrad lagstiftning för att garantera trygghet och integritet för personer med demens och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en rätt till trygghetsboende för personer som är 85 år eller äldre, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska genomföra riksdagens fattade beslut om en nationell strategi för att motverka ensamhet bland äldre och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla ett nationellt äldrehälsovårdsprogram som inkluderar kostnadsfria vacciner och screeningar i linje med expertmyndigheternas rekommendationer och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör lägga fram en nationell strategi för anhängigvård som beskriver konkreta insatser för ett förbättrat, jämställt och jämlikt anhängigtöd i hela landet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla anhängiga till personer som får kommunal hälso- och sjukvård ska ha tillgång till rådgivning och avlastning vid behov och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram riktlinjer eller föreskrift som säkerställer att alla som bor på ett särskilt boende har tillgång till trådlöst internet och möjlighet till videosamtal, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att på lämpligt sätt stimulera till utveckling av måltidsmiljöer och verksamhetsnära matlagning inom alla verksamheter i äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över och stärka förutsättningarna för s.k. intressentboenden i äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge lämplig myndighet i uppdrag att se över hur kommunernas implementering och utvärdering av välfärdsteknologi i den kommunala hälso- och sjukvården och äldreomsorgen i större utsträckning kan koordineras och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vilka insatser som behövs för att säkerställa personcentrerad och adekvat vård och omsorg för personer med annat modersmål än svenska och en demenssjukdom, oberoende av bostadskommun, och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge lämplig myndighet i uppdrag att stärka kompetensen hos kommunerna och fristående vårdgivare i äldreomsorgen om äldre hbtqi-personer och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att äldreomsorgslagen blir en rättighetslag och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över hur LOV kan införas för äldreomsorg i landets kommuner och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten till en äldreombudsman i kommunerna och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att en SIP tas fram redan i första kontakten med den äldre och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör arbeta för att parbogarantin följs i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga krav på bemanning på särskilda boenden dygnet runt och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över tillgången till kategoriöende med husdjursprofil och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete bör se över hur fler demensbyar kan byggas och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att äldreomsorgen bör erbjuda insatser som möjliggör ett hälsosamt åldrande och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör främja arbetet med att minska antalet fallolyckor bland äldre och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga reformer om att nattfastan inte bör överskrida elva timmar och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för ett måltidslyft inom äldrevården och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten till en utökad kontroll i belastningsregistret vid nyanställning till att även innefatta praktiserande och studerande inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att kontrollen i belastningsregistret ska ske kontinuerligt och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:957 av Michael Rubbestad m.fl. (SD):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att verka för att kommuner genomför en personalutbildning i jämställdhetsbedömning vid ansökan om omsorg och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1289 av Sanna Backeskog och Sanne Lennström (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att tydliggöra arbetsgivarens ansvar för att säkra ett gott ledarskap inom vård och omsorg och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1336 av Mats Wiking (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om undernäring bland Sveriges äldre och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1401 av Marie-Louise Hänel Sandström (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja åtgärder som bryter ofrivillig ensamhet, t.ex. fler mötesplatser och bättre möjligheter till gemensamma måltider, och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1850 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ställa krav på språkstest före anställning för personal inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1852 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheter och förutsättningar för äldre att välja bra mat inom ramen för äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur man kan hjälpa kommunerna så att fler kommuner öppnar upp för olika matleverantörer i hemtjänsten och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1854 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheter och förutsättningar gällande avgifterna inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheter och förutsättningar gällande bostadstillägg och avgifter inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hur man i högre grad kan beakta pensionärernas ekonomiska situation vid hanteringen av avgifter i äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1974 av Eva Lindh m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa och ändra reglerna för etableringsrätten samt avskaffa lagen om valfrihetssystem inom de områden där missbruket är som störst och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2011 av Johanna Rantsi (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tas fram språkkrav inom vård och äldreomsorg och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2018 av Paula Holmqvist m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förlänga satsningen på Äldreomsorgslyftet och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om framtidens äldreomsorg och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om språkrav i äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förlängning av Äldreomsorgslyftet och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utveckling av sektorsbidraget till äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppföljning av den nya nationella anhörigstrategin och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om välfärdsteknik inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny äldreomsorgslagstiftning och tillkännager detta för regeringen.